Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 172 — Ljubljana, četrtek 30. julija 1942-XX — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo pa Lir 22.80
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Nuove perdite nemiche in velivoli

Buon numero di mezzi blindati e di autocarri distrutti
Continua il bombardamento di Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 29 luglio il seguente bollettino di guerra n. 792:

Azioni di elementi esploranti sul fronte dell'Egitto si sono concluse con perdite per l'avversario e con la cattura di una pattuglia comandata da un ufficiale.

Formazioni aeree da combattimento e da caccia italiane e tedesche, in ripetuti attacchi su colonne nelle retrovie nemiche, hanno ottenuto visibili effetti incendiando o inutilizzando buon numero di mezzi blindati e di autocarri. Due velivoli risultano distrutti da cacciatori germanici e quattro da batterie contraeree.

Gli aerodromi dell'isola di Malta sono stati bombardati da reparti della aviazione dell'Asse che vi hanno suscitato incendi di vaste proporzioni, in combattimento la Raf perdeva 4 Spittfire.

Nel Mediterraneo, in un fallito attacco ad un nostro convoglio, due aerosiluranti britannici venivano abbattuti e cinque altri sicuramente colpiti; alcuni componenti degli equipaggi, tra cui due ufficiali, sono stati fatti prigionieri.

Nove izgube sovražnih letal

Veliko število oklopnih vozil in prevoznih avtomobilov uničenih — Nadaljuje se bombardiranje Malte

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 29. julija naslednje 792. vojno poročilo:

Akcije izvidniških elementov na egiptskem bojišču so se zaključile z izgubami nasprotnika in z zajetjem neke patrole pod poveljstvom oficirja.

Italijanske in nemške letalske bojne in lovske skupine so v ponovnih napadih na kolone v sovražnikovem zaledju dosegle vidne uspehe s tem, da so zažgale ali onesposobile veliko število oklopnih vozil in prevoznih avtomobilov. Nemški lovci so uničili dve letali, štiri letala pa protiletalske baterije.

Oddelki osnega letalstva so letališče na otoku Malti bombardirali in povzročili požare velikega obsega, medtem ko je britansko letalstvo v spopadih izgubilo 4 letala tipa »Spitfire«.

V Sredozemlju sta bili o priliki neuspelega napada na naš konvoj sestreljeni dve britanski torpedni letali, pet drugih pa je bilo gotovo zadetih. Nekaj članov posadk, med njimi dva oficirja, je bilo zajetih.

Južnoafriške izgube pri Tobruku

Stockholm, 29. jul. d. V Pretoriji v južni Afriki je bil, kakor javljajo švedski listi iz Londona, objavljen prvi seznam izgub, ki so jih utrpele južnoafriške čete med obrambo Tobruka. Seznam vsebuje imena 5100 južnoafriških vojakov, za katere trdi južnoafriško poročilo, da se po večini pogrešajo.

Letalski napad na Malto

Berlin, 29. jul. d. S pristojne nemške vojaške strani javljajo, da je nemško letalstvo v ponedeljek ponovno napadlo otok Malto. Središče napada je bilo sovražnikovo letališče La Venezia. Piloti so opazili, kako je veliko število letalskih bomb eksplodiralo na prostoru za parkiranje letal. V spopadu nad letališčem je bilo sestreljeno eno sovražno lovsko letalo tipa »Spitfire«.

Na egiptski fronti so nemška letala v ponedeljek z dobrim rezultatom bombardirala zbirališče sovražnikovih čet in motornih prevoznih sredstev na prostoru jugovzhodno od El Alameina. Nad tem bojiščem je bilo sestreljeno sovražno lovsko letalo tipa »Hurricane«.

Madžarski tisk o uspehih osi v Sredozemlju

Budimpešta, 29. jul s. Ducejevo potovanje v Afriko in zmagovite operacije italijanskih in nemških čet v Egiptu so predmet navdušenih člankov priznanih madžarskih listov in novinarjev. List »Magyar Orszag« piše med drugim, da je čudovito sodelovanje italijanske in nemške vojske izrinilo iz Sredozemlja vse londonske sanje. Italijansko brodovje, kopne in letalske edinice, ki sodelujejo pri operacijah v severni Afriki, in tanki, ki čudovito pomagajo pri vseh akcijah, so vedno bolj potisnile proti vzhodu območje anglosaške vojaške delavnosti. Ducejevo potovanje v Afriko ni bilo samo počastitev bojevnikov na morju, v zraku in v puščavi, temveč tudi simbolična gesta napram ostalemu svetu. To morajo vzeti na znanje vsi narodi, ki žive na obalah Sredozemlja in ki se hočejo okoristiti s prednostmi kolektivnega življenja, ki bo tu uresničeno.

Oficiozni »Pester Lloyd« objavlja več člankov o operacijah v Afriki, v katerih podaja tudi podrobnosti o Ducejevem potovanju. Ducejeva navzočnost med vojaki je pomenila priznanje odličnih uspehov, ki so jih dosegli. Duce je med svojimi četami skoro mesec dni in je imel nato še v Atenah razgovore z vodilnimi italijanskimi in nemškimi krogi, nakar je pristal v Guidoniji, potem ko je imel za seboj nad 6000 km poleta. V tem dejstvu vidimo tudi simbol mlade dinamike italijanskega imperija, ki se povsod in v neštetih bitkah pod Ducejevim vodstvom ter ob strani svojih zaveznikov, tako v severni Afriki kakor na vzhodu, bori za boljšo bodočnost Evrope.

Letalski napadi na avstralska mesta

Prodiranje japonskih čet na Novi Gvineji

Šanghaj, 29. jul. d. Japonsko letalstvo je izvršilo nov napad na avstralsko mesto Townsville na severovzhodni avstralski obali v pokrajini Queensland. Ta napad indirektno omenja poročilo glavnega stana zavezniških sil na jugozapadnem Pacifiku od srede, v katerem je rečeno, da so bila v torek ponoči prvič poslana nad Townsville močna lovska letala, ki naj bi prestregla japonske napadalce. O obsegu novega japonskega napada na avstralsko mesto in povzročeni škodi ne navaja avstralsko poročilo nikakih podrobnosti.

O japonskem podiranju na Novi Gvineji javlja avstralsko vojno poročilo, da je prišlo do močnejših spopadov patrol v bližini okraja Kokoda, ki predstavlja sprednjo postojanko v Goni izkrcanih japonskih sil. Avstralsko poročilo še pripominja, da leži Kokoda v višini približno 200 m nad morsko gladino v neki zaseki v gorski verigi Owen Stanley, ki s kopne strani zapira pristop k Port Moresbyju.

Japonski uspehi na morju

Tokio, 29. julija d. S pristojne japonske vojaške strani so bili objavljeni podatki o izgubah sovražnikovega ladjevja na Daljnem vzhodu od pričetka velike vzhodnoazijske vojne. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo na tem vojnem področju potopljenih 374 trgovskih ladij s skupaj 2,006.000 tonami. V teh številkah so vštete tudi že izgube, ki jih je sovražnikova trgovska mornarica utrpela pri zadnjih akcijah japonskih podmornic in katerih rezultat je bil že objavljen v posebnem v ponedeljek objavljenem japonskem poročilu.

Napadi na Čangkajškova vojaška oporišča

Šanghaj, 29. julija d. Po semkaj dospelih vesteh je japonsko letalstvo 27. julija ponoči učinkovito napadlo vojaško oporišče Hengiang v kitajski pokrajini Hunan. Hengiang leži približno 140 km južno od mesta Čangše. Napad japonskega letalstva je bil usmerjen na sovražnikove vojaške naprave in objekte v mestu Hengiang in okolici. Sovražniku je bila prizadeta velika škoda.

Bangkok, 29. jul. s. Iz Čungkinga se doznava, da je bil generalni stan maršala Čangkajška prisiljen priznati evakuacijo mesta Čengsien južno-zapadno od Ningbora v Čekiangu.

Justifikacija dveh generalov v Čungkingu

Šanghaj, 29. julija s. Iz dobro poučenega vira se doznava, da sta bila v Čungkingu ustreljena dva generala zaradi nedopustnega poslovnega delovanja in nedopustnih poslov. Čete obeh teh dveh poveljnikov so bile razorožene.

Preskrba Japonske s surovinami zagotovljena

Tokio, 29. julija s. V govoru, ki ga je imel na velikem zborovanju v parku Hibia, je general Suzuki kot predsednik studijskega urada japonske vlade izjavil, da je Japonska položila temelje za zmago v tej vojni za veliko Vzhodno Azijo s tem, da si je zagotovila vse potrebne surovine za nadaljevanje borbe. General, ki se je pred kratkim vrnil z nekega inspekcijskega potovanja na zasedenem južnem področju, je opozoril zlasti na obnovitveno delo na zasedenem ozemlju in na organizacijo oskrbe za Japonsko. Od začetka te vojne dalje so sile osi potopile nad 20 milijonov ton sovražnega brodovja, medtem ko so Angleži in Američani izgubili ogromne zaloge surovin. Razen tega so se Japonci polastili skoro vseh angleških in ameriških oporišč, odkoder bi mogli Anglosasi napasti Japonsko.

Japonsko posojilo nankinški vladi

Tokio, 29. julija s. Finančni minister nacionalne vlade v Nankingu in guverner Japonske banke sta podpisala sporazum, po katerem se daje nacionalni kitajski vladi posojilo v znesku 100 milijonov jenov. Namen tega posojila je, da se organizira trden emisijski sistem osrednje rezervne banke Kitajske.

Odhod novega turškega poslanika v Berlin

Ankara, 29. jul. s. Novi turški poslanik pri nemški vladi je včeraj odpotoval iz Ankare v Berlin.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

PRODIRANJE JUŽNO OD DONA

Prehod nemških čet preko rek Manjič in Sal — Sovjetski umik severnozapadno od Kalača — 3 sovjetske topničarke potopljene, 2 poškodovani

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. jul. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje vojno poročilo:

Ob spodnjem Donu so vrgle nemške čete deloma ogorčeno se branečega sovražnika nazaj in izsilile ob podpori letalstva prehod čez Manjič in Sal. Severnozapadno od Kalača je bil sovjetski odpor na več krajih zlomljen in sovražnik prisiljen k umiku.

Oskrbovalne zveze sovražnika v zaledju in železnice vzhodno od Volge so bile pri letalskih napadih hudo prizadete. Pri napadih na ladje ob Donovi delti so bile tri sovjetske topničarke potopljene, dve nadaljnji pa poškodovani. Razen tega je bilo pri nočnih napadih več ladij poškodovanih ali uničenih.

Pri obrambi proti sovražnim napadom na mostišče pri Voronežu je bilo 29 sovražnih tankov uničenih, večje število pa od letal izločenih iz boja.

Na fronti pri Volhovu so sovjetske čete z močnimi silami zaman napadle mostišče.

V Egiptu ni ponovil sovražnik svojih napadov. V noči na 28. julij je bila bombardirana luka Suez ter doseženi zadetki v pristaniških napravah, skladiščih tekočega goriva in med zasidranimi ladjami. Nemška in italijanska letala so napadla tudi letališče pri Aleksandriji in letalska oporišča na Malti, pri čemer so nastali obširni požari.

V Rokavskem prelivu se je nemška stražna ladja po hudi borbi z več angleškimi rušilci in topničarkami potopila.

Posamezna angleška letala so podnevi vrgla nekaj bomb na zapadno Nemčijo in severozapadno obalno ozemlje. V pretekli noči so angleški bombniki ponovno napadli Hamburg, pretežno z zažigalnimi bombami. Nastale so poškodbe na javnih poslopjih; med drugimi je bila tudi hudo zadeta bolnišnica v Effendorfu. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Nočni lovci, protiletalsko topništvo in mornariško topništvo so sestrelili 45 napadajočih letal.

V srednji in južni Angliji so bojna letala v pretekli noči bombardirala oboroževalno industrijo, železniške naprave in letališča v nizkih poletih in z dobrim uspehom.

Posledice sovjetskih porazov ob Donu

Ženeva, 29. jul. s. Padec Batajska, piše list »Tribune de Lausanne«, dokazuje, da so oborožene sile maršala Bocka dosegle skrajno vzhodno točko Donovega kolena in da Rusi niso mogli preprečiti novih nemških prehodov preko reke. Vojaški strokovnjak lista »Courrier de Geneve« pa pripominja v zvezi z razpletom dogodkov na vzhodnem bojišču, da bi mogli biti prihodnji tedni odločilni za izit te vojne. Ako se bo ruski umik nadaljeval v dosedanjem ritmu, bo sovjetska vojska le težko prenesla drugo vojno zimo, ker je oropana najboljših poljedelskih in industrijskih področij. Borbeni zalet nemških čet v ofenzivi letošnjega leta pa kaže v pravi luči tudi svoječasno zelo razširjeno legendo sovražne propagande, ki je trdila, da so preteklo zimo nemške oborožene sile utrpele izredno hude izgube in da niso bile več v stanju, da bi zopet začele novo ofenzivo. Osvojitev Doneške in Donske kotline ter zasedba mesta Rostova po nemških četah pomenita resno grožnjo za severni Kavkaz in povsem upravičujeta pisanje lista »Daily Mail«, ki piše, da se je Rusija znašla v zelo nevarnem položaju. V teh okoliščinah, pripominja švicarski vojaški kritik, se ne smemo čuditi, ako sovjetska vlada pošilja stalne prošnje za pomoč v London in Washington. Moskva je postala nepotrpežljiva spričo dejstva, da ostajajo Angleži mirni na svojem otoku v trenutku, ko se mora Rusija boriti proti sovražniku, ki se kaže vedno močnejši.

List »Journal de Geneve« piše, da so nemške čete v 25 dneh zasedle nad 100.000 kvadratnih kilometrov ozemlja, medtem ko je prišlo pod nemško nadzorstvo okoli 50 milijonov prebivalcev. Iz tega sledi, da je industrijska sposobnost Sovjetske zveze resno okrnjena. Rusko vojno gospodarstvo je izgubilo premogokopne rudnike v Doneški kotlini, tvornice lokomotiv in vojnih potrebščin v Vorošilovgradu, izredno važne tvornice v Rostovu in ukrajinsko žito. Tako bo moglo sovjetsko vojno gospodarstvo računati odslej le z rezervami Urala in Sibirije. V strateškem pogledu pa je položaj še bolj resen, ker obstoja nevarnost, da bo nemški prodor proti južni Rusiji presekal poslednje prometne zveze med Kavkazom in ostalim ruskim ozemljem. Sovjetska industrija in sovjetski poljedelski ustroj ne bosta več imela na razpolago kavkaškega petroleja. Tako ne bodo onesposobljeni za nadaljnjo borbo samo sovjetski tanki in sovjetsko letalstvo, temveč tudi poljedelski stroji nezasedene Rusije. To bo odvzelo ruski vojski sleherno ofenzivno sposobnost in bo Nemcem omogočilo, da se utrdijo na črti ob Volgi, medtem ko bodo po dosegi tega cilja njihove oborožene sile na razpolago za druga bojišča.

V Rostovu po vkorakanju nemške vojske

Berlin, 29. jul. d. 36. ur potem, ko so nemške in zavezniške čete 24. julija vkorakale v Rostov, je zavzeto sovjetsko mesto obiskalo več nemških in inozemskih novinarjev, ki so dospeli v Rostov z letalom. Sprejeli so jih štabni častniki generala Konratsa, vsi radostno razpoloženi zaradi izredno naglega nemškega prodiranja na najjužnejšem področju vzhodnega bojišča. Nemška ofenziva, ki se je pričela 4. julija, je po zavzetju Rostova 24. julija napredovala že daleč proti jugovzhodu, tako da je Rostov, kakor so se imeli priliko prepričati nemški in tuji vojni poročevalci, ostal daleč za fronto. Za fronto je sedaj tudi že Batajsk in so nemške čete prodrle odtod že daleč proti Kavkazu. Nemški in tuji poročevalci v Rostovu so imeli priliko videti, da postaja Rostov vse bolj podoben mestu v zaledju fronte. Po ulicah se pomikajo kolone nemških in slovaških čet, ki odhajajo na druga bolj vzhodna bojišča.

Predstavniki nemškega in tujega tiska se niso mogli dovolj načuditi, zakaj maršal Timošenko glede na povsem jasen položaj pri Rostovu do tlej še zmerom ni priznal izgube tega mesta, čegar obrambo je pripravljali celih 6 mesecev. Na vprašanja novinarjev glede tega nerazumljivega stališča sovjetskega poveljnika so nemški častniki izjavili, da bržkone tu ne gre za kak sovjetski propagandni manever, pač pa je preprosto zmeda v sovjetski armadi tolikšna, da sovjetsko poveljništvo, kakor se je izkazalo v mnogih primerih, nima nikakega stika z branilci tega ali onega mesta in zato tudi ni s svojih podrejenih mest zvedelo za padec Rostova.

O priliki obiska nemških in tujih novinarjev je zastopnik madridskega tiska »Informaciones«, Canches Maspons, naslovil na sovjetskega maršala Timošenka odprto pismo, ki je prav značilno za vtis, ki so ga tuji novinarji dobili o osvojenem sovjetskem mestu. Pismo se glasi: »Maršal Timošenko, prenočevali smo v Rostovu, ne da bi čuli en sam strel in ne da bi opazili eno samo letalo, ki naj bi pomagalo braniteljem, zakaj ti so se izgubili in nihče ne ve, kdo so prav za prav bili. Maršal Timošenko, ujetniki od Batajska spadajo prav tako k vam kakor 9 različnih divizij, ki so bile tu popolnoma razpršene. Na drugi strani pa so nemške čete, pešci kakor tudi alpinski lovci, ki smo jih srečali na poti, videti kakor da bi bili včeraj stopili v vojno. Ljudje in material so videti novi. Ti vojaki so čudo discipline in reda.«

Živahno udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 29. jul. d. O delovanju nemškega letalstva na vzhodnem bojišču je bilo včeraj popoldne objavljeno s pristojne nemške vojaške strani, da so v južnem odseku močne skupine nemških bojnih letal in lovcev nadaljevale napade predvsem na zbirališča sovražnikovih čet, tankov in motornih vozil. Razen tega so nemška letala z bombami vseh kalibrov napadala točke, kjer je sovražnik skušal utrditi si ugodna oporišča. V okviru teh napadov je bilo razbitih veliko število oklopnih vozil, tovornih avtomobilov in topov. Druge skupine nemškega letalstva so svoje delovanje usmerile proti sovražnikom prometnim zvezam v zaledju južnega odseka vzhodnega bojišča. Med drugim so tu nemška letala uničila odnosno hudo poškodovala 18 sovražnikovih vlakov. Velika škoda je bila povzročena tudi na mnogih stranskih železniških postajah. Na petih kolodvorih so bile z bombami uničene železniške naprave, ki so bile velike važnosti za oskrbo sovjetskih čet.

Na bojnem področju pri Voronežu so nemški bombniki metali bombe na utrjene sovražnikove topniške postojanke. V letalskih borbah nad tem področjem je bilo po doslej zbranih podatkih uničenih 16 sovražnikovih letal.

V srednjem odseku vzhodnega bojišča so nemška letala bombardirala mnogoštevilna naselja, ki so jih sovjetske čete izpremenile v utrjene obrambne postojanke. Večje število municijskih skladišč je bilo pognanih v zrak. Nemški letalci so nadalje napadali sovražnikova oskrbovalna prevozna sredstva na cestah in železnicah. Več tovornih vlakov na tem področju je bilo uničenih. Nemška lovska letala so v spopadih v zraku sestrelila 3 sovražna letala.

Madžarska vojska v bojih ob Donu

Budimpešta, 29. jul. s. Glede na vesti o novih zmagah na bojišču ob Donu, kjer so angažirane v borbi tudi madžarske kolone, objavljajo tukajšnji vojaški krogi, da je ofenzivni zalet Madžarov prekrižal vse sovjetske poskuse uničenja madžarskih mostišč na Donu. Sovražnik je pri teh svojih poskusih utrpel zelo hude izgube, medtem ko so se madžarske kolone prav dobro utrdile na nasprotnem bregu Dona in zavračajo uspešno vse sovražne poskuse, da bi zopet prešel preko reke. Operacije, ki se vodijo vzhodno in jugovzhodno na področju od Voroneža do Azovskega morja, zavzemajo od dne do dne večji obseg. Sovražnik, ki ga preganjajo nemške in zavezniške kolone, nima niti za hip miru in velike sovjetske edinice so bile v teku zmagovitega napredovanja, ki se ga udeležujejo tudi madžarske kolone, obkoljene in naglo uničene, medtem ko glavnina nemških in zavezniških sil še nadalje zasleduje sovražnika na umiku. Število ujetnikov in količine zaplenjenih vojnih potrebščin so ogromne.

Ovčjereja v Ukrajini

Berlin, 29. jul. s. Göringovo glasilo »Nazionalzeitung« objavlja zanimiv članek, v katerem razlaga, da vzhodna Evropa ne bo postala le žitnica vsega kontinenta, temveč tudi gospodarsko področje, ki bo krilo vso potrebo volne na naši celini. V vzhodnih deželah, v poljski guberniji in v Ukrajini je bila doslej ovčjereja skoraj popolnoma zanemarjena. Nemške oblasti pa nameravajo rešiti tudi to vprašanje. V ta namen so bili ustanovljeni posebni organi, izmed katerih je najpomembnejši zveza za ovčjerejo, ki je bila ustanovljena v Ukrajini pod vodstvom nemškega komisarja dr. Kocha. V Ukrajino bodo nemške oblasti poslal 15.000 ovc za rejo in bo tako v kratkem času tudi proizvodnja volne naglo napredovala.

Sodelovanje letonskega prebivalstva z oblastmi

Berlin, 29. julija s. V razgovoru z zastopniki tiska je nemški komisar v Rigi dr. Loshe izjavil, da postajajo odnosi med nemškimi oblastmi in prebivalstvom zasedenega ozemlja na vzhodu vedno bolj prisrčni. Lahko se torej govori o pozitivnem in ustvarjajočem sodelovanju, ki se bo še nadalje in vedno bolj razvijalo, za kar je porok sedanje ozračje medsebojnega zaupanja.

Švedski protest še vedno brez odgovora

Stockholm, 29. jul. s. Zastopnik švedskega zunanjega ministrstva je na vprašanje novinarjev izjavil, da švedska vlada še ni prejela nobenega odgovora na svojo zadnjo protestno noto zaradi potopitve švedskih ladij v Baltiškem morju in zaradi bombardiranja Borgholma po sovjetskih letalih.

Obletnica smrti kralja Umberta I.

Rim, 29. jul. s. Davi ob 8. je bila v Pantheonu o priliki 42. obletnice smrti kralja Umberta I. običajna maša zadušnica v počastitev spomina pokojnega, ki sta se je udeležila Nj. Vel. Kralj in Cesar ter Nj. Kr. Vis. Piemontski princ. Maše se je udeležil tudi ves dvor.

Nemška letala ponovno nad Anglijo

Berlin, 29. julija d. Lahka nemška izvidniška letala so v okviru oboroženih izvidniških akcij nad angleškim otočjem včeraj ugotovila, da so še zmerom trajali požari, ki so bili zaneteni med velikim nemškim letalskim napadom na Birmingham v noči na torek.

Stockholm, 29. jul. d. Nemško letalstvo je preteklo noč ponovno napadlo angleško otočje. Kakor javlja v Londonu davi objavljeno poročilo, je bil napad nemških letal usmerjen v prvi vrsti na cilje v vzhodni Angliji. Britansko poročilo priznava, da je bila ob napadu povzročena gmotna škoda in da je bilo med civilnim prebivalstvom tudi nekaj človeških žrtev.

Nov letalski napad na Hamburg

Berlin, 29. jul. d. S pristojnega nemškega vojaškega mesta v Berlinu javljajo, da je britansko letalstvo v noči na sredo izvršilo nov napad na Hamburg. Po doslej zbranih podatkih je bilo 26 izmed napadajočih britanskih bombnikov sestreljenih. Rušilne in zažigalne bombe so povzročile razdejanje in požare povečini v stanovanjskih okrajih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube.

Berlin, 29. jul. d. K sestrelitvi 37 britanskih bombnikov med napadom britanskega letalstva na Hamburg, o katerem poroča v ponedeljek objavljeno nemško vojno poročilo, pripominjajo s poučene strani, da se z vso gotovostjo lahko trdi, da je bilo število sestreljenih sovražnih bombnikov še znatno večje, kakor ga navaja nemško uradno poročilo, ki se opira le na najstrožje preverjene podatke. Ker je bilo več britanskih bombnikov med napadom obstreljenih, je gotovo, da jih mnogo ni moglo doseči svojih izhodiščnih oporišč.

Berlin, 29. julija d. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta je britansko letalstvo preteklo noč pri napadih na Hamburg in na cilje v zapadnih okupiranih pokrajinah izgubilo 36 letal.

Rim, 29. jul. s. Severnoameriške agencije v neki skupni krožni brzojavki priznavajo, da je poslednjih 5 velikih letalskih napadov britanskega letalstva na Nemčijo veljalo Angleže 160 letal, ki se niso vrnila na oporišča. Razen tega je izgubilo 400 pilotov in motoristov ter prav toliko opazovalnih oficirjev in drugega strokovnega letalskega osebja.

Žrtve letalskih napadov v Franciji

Pariz, 29. jul. d. Tukajšnji listi objavljajo, da so poskusni napadi britanskega letalstva v zadnjih dneh zahtevali med civilnim prebivalstvom več človeških žrtev v departementih Nord, Pas du Calais, Somme in Bretagne. V kraju Landerneau je britansko letalo s strojnico streljalo na potnike, ki so na kolodvoru čakali na vlak. Pri tem je bila ubita neka deklica, 11 žensk in 7 moških pa lažje ali težje ranjenih. V kraju Guingamp so bili ranjeni 4 železničarji, ko je britansko letalo obstreljevalo tamkajšnji kolodvor. V Voincourtu sta bila na enak način ranjena dva železničarja. V kraju Saint Brieux je bilo povzročene nekaj gmotne škode.

Zanimiva odkritja o Crippsovih spletkah

Kako je bila bivša Jugoslavija pognana v vojno in razpad

Berlin, 29. jul. s. V tukajšnjih političnih krogih je zbudila največjo pozornost knjiga, ki je nedavno izšla v New Yorku pod naslovom »Stafford Cripps profetic Rebel«. Njen pisec je Erik Estorick, bivši moskovski poročevalec raznih ameriških listov.

Pisec dokazuje, da je prav dobro informiran, kar je v ostalem naravno, saj se je mogel poslužiti gradiva iz prve roke, ki mu ga je dal na razpolago bivši osebni Crippsov tajnik Wilson. Estorick razlaga objektivno dejstva, ne da bi dodajal svoje mnenje, pa so prav zato nekatere strani njegove knjige največjega pomena. Med drugim potrjuje, odnosno dokumentira vse, kar se je v ostalem že vedelo ali se je moglo domnevati glede Crippsovih mahinacij in intrig v času, ko je bil veleposlanik Velike Britanije v Kremlju.

Posebno zanimivo je poglavje, ki govori o nekem tajnem sestanku proti koncu meseca marca v vili britanskega veleposlanika v Perlovi v bližini Moskve. Sestanka sta se poleg Crippsa udeležila podkomisar za zunanje zadeve Višinski in jugoslovanski poslanik v Moskvi Gavrilović, ki je dan prej, 19. marca, prispel iz Beograda. Na sestanku je jugoslovanski diplomat poročal, da bo Cvetkovićeva vlada v kratkem pristopila k trojnemu paktu, da pa je neka skupina »patriotov pod vodstvom generala Simovića trdno odločena izvršiti državni prevrat in s tem doseči svoj cilj, namreč vstop Jugoslavije v vojno na strani Anglije.« London je že obljubil svojo pomoč, vprašanje je le, kaj bo storila Moskva? Višinski je takoj izjavil, da je tudi Sovjetska zveza pripravljena podpreti Jugoslavijo, čim se bo general Simović polastil oblasti. Moskva bo takoj nato sklenila pogodbo z novo jugoslovansko vlado. Dne 26. marca, o priliki seje v Kremlju, bo on, podkomisar za zunanje zadeve, predložil Stalinu in Molotovu načrt te pogodbe, tako da bi 27. marca mogel imeti Gavrilović že točna dokončna zagotovila.

Toda čas je naglo potekal. Dne 24. marca se je jugoslovanski poslanik vrnil h Crippsu in mu sporočil, da je Cvetković odpotoval na Dunaj, kjer bo podpisan pristop Jugoslavije k trojnemu paktu, toda jugoslovanski patrioti, je pripomnil, so pripravljeni in trdno odločeni za akcijo. Zato je nujno potrebno, da se dajo zagotovila glede nameravane pogodbe čim prej. Ker Kremelj ni dal še nobenega obvestila v tem ali onem smislu, je Cripps sam odšel v zunanji komisarijat in izjavil, da Beograd lahko računa na brezpogojno podporo Londona tem bolj, ker se je angleški in ameriški diplomaciji posrečilo pridobiti tudi Turčijo za vstop v vojno. Ko se je sovjetska vlada na temelju teh argumentov dala prepričati, je izjavila svojo pripravljenost, da sklene nameravano pogodbo in zares, nekaj dni po državnem prevratu v Beogradu (5. aprila 1941) je bila podpisana prijateljska in nenapadalna pogodba med Sovjetsko zvezo in nezakonito Simovićevo vlado.

Kmalu pa je Gavrilović izvedel, da si je bil Cripps na lepem izmislil sporazum s Turčijo. Ko je telefoniral v Ankaro, je mogel ugotoviti, da ni turška vlada nikdar mislila prevzeti takšne obveznosti. Nasprotno, v Ankari so mu celo jasno odgovorili, da namerava Turčija ostati nevtralna.

Medtem so se dogodki naglo razvijali. Zmage osi niso dopuščale Sovjetski zvezi, da bi mogla priskočiti na pomoč Jugoslaviji, in ko je Stalin spoznal tok dogodkov, je celo naglo začel predvajati komedijo o nevtralnosti.

Iz vsega tega je razvidno, komentira nemška oficiozna agencija, da so boljševiki intrigirali skupno z anglosaško plutokracijo proti politiki osi že od začetka leta 1941 dalje. S tem je ponovno potrjeno in sicer to pot iz sovražnih virov, da je nemško-sovjetsko pogodbo kršila Sovjetska zveza.

Angleško in ameriško vohunstvo v Bolgariji

Sofija, 28. jul. s. Velika tedenska bolgarska revija »Ilustrirana Politika« je začela v soboto objavljati dokumente o vohunskem in prevratnem delovanju bivšega angleškega poslanika v Sofiji Rendela ter funkcijonarjev bivšega britanskega poslaništva v Sofiji in bivšega severnoameriškega poslanika Earlea. Odkritja se nanašajo na pričevanja in izpovedi raznih agentov v službi britanskega poslaništva ter na tajne ameriške in angleške dokumente, ki so jih odkrili v Sofiji. Iz vseh teh dokumentov je razvidno, da sta bili bivše angleško in bivše ameriško poslaništvo v Sofiji pravi središči vohunstva, ki sta z vsemi razpoložljivimi sredstvi organizirali v Bolgariji sabotažna dejanja, upore vseh vrst in najrazličnejše akcije proti notranjemu redu in varnosti. Šef angleškega vohunstva v Bolgariji je bil bivši britanski vojaški ataše polkovnik Ross, kateremu sta pomagala šef oddelka za potne liste Smith in neki Rus Krinevič, ki je kasneje postal angleški državljan in imel svoj glavni stan v neki sofijski gostilni, ki jo je vodila neka ženska. V onem lokalu so se od časa do časa shajali vohuni in tam so bili Krineviču izročeni podrobni načrti o bolgarskih letališčih in zalogah goriva.

Revija navaja nadalje razgovor, ki ga je proti koncu l. 1940 imel angleški poslanik Rendel s severnoameriškim poslanikom Earleom. Earle je obljubil svojemu britanskemu tovarišu, da bo v največji meri izkoristil simpatije nekaterih bolgarskih krogov za Ameriko, za dragocene tajne informacije. Rendel pa je na drugi strani odkril svojemu ameriškemu tovarišu vsa sredstva, ki se jih je angleška diplomacija poslužila glede Grčije, pri čemer je priznal, da je bil konflikt med Italijo in Grčijo izredno koristen za britansko politiko na Balkanu.

Zanimiv del teh odkritij je oni, v katerem so opisani angleški nameni in napori za pridobitev Bolgarije, bodisi z grožnjami, bodisi z vabami ali potvorbami vseh vrst. Poslanik Rendel je med drugim ustanovil v Sofiji »Zvezo prijateljev Anglije«, ki je za denar vršila dela vohunstva, izzivanj in stalnega vznemirjevanja javnosti. Nepremostljiva ovira za delovanje obeh anglosaških diplomatov pa je bila v tem, da razen svojih obljub nista mogla ničesar konkretnega ponuditi Bolgariji. V razgovoru, ki ga je februarja l. 1941 z Earleom imel angleški poslanik Rendel, je priznal: »Mi ne moremo nuditi Bolgarom izhoda na Egejsko morje, ker smo vezani na Grčijo, niti Makedonije, ker ne moremo škoditi Srbom, ki so naši prijatelji«. Ameriški poslanik Earle, bivši trgovec s sladkorjem v Filadelfiji, ki je kasneje postal Rooseveltov minister in ki je svoje delovanje posvetil bolj kakor demokraciji kupčijam z alkoholom in damam v svetovnih shajališčih, je postajal vedno bolj slepo orodje v rokah Rendela in britanskega vojaškega atašeja polkovnika Rossa, ki se je še prav posebno razumel na vse slovanske zadeve, saj je več let živel v Rusiji in kasneje v Turčiji ter je prav dobro govoril ruski in bolgarski jezik.

Naraščajoče protivojno razpoloženje v Ameriki

Ameriška javnost spoznava, da jo vodi Roosevelt v čim dalje večje stiske

Lorenzo Marques, 29. jul. s. Japonski novinarji, ki se vračajo iz Amerike, so se ustavili v tej luki in so imeli ob tej priliki razgovor s poročevalcem agencije Stefani. Izjavili so med drugim, da velika večina ameriškega ljudstva ne razume, zakaj vodijo Zedinjene države vojno, medtem ko so vsi izolacijonisti navzlic nasprotnim Rooseveltovim naporom ostali trdno zvesti svojim načelom. Zasedba Singapura je v Zedinjenih državah izzvala Angliji zelo nasprotno razpoloženje. V Ameriki je mnogo ljudi, ki mislijo, da predstavlja Anglija breme za njihovo državo. Roosevelt izvaja pravo tiransko oblast in ameriško ljudstvo je že davno spoznalo, da ni nikak branilec demokracije, kakor se hoče kazati. Narod tudi vedno bolj čuti posledice vojne. Pomanjkanje pomorskih prevoznih sredstev in specializiranega delavstva za vojno industrijo predstavlja za severnoameriške vlastodržce dva zelo huda in nerešljiva problema. Nič manj vznemirjivo ni vprašanje oskrbe z gumo. Izvedba načrta vojne proizvodnje pa naletuje na stalne nove težave vseh vrst in nikakor ne napreduje tako, kakor bi hotela prikazati anglosaška propaganda. Japonski novinarji, ki so se vrnili iz Brazilije, so še pripomnili, da ogromna večina brazilskega ljudstva ne goji nikakih sovražnih čustev do narodov trojnega pakta.

Buenos Aires, 29. jul. s. V sedanjem državnem proračunu so se dolgovi Zedinjenih držav, ki so ob začetku vojne znašali 41 milijard dolarjev, zvišali na 130 milijard dolarjev. Država je bila tako prisiljena zvišati dohodninski davek in ga razširiti tudi na državljane, ki ga doslej niso plačevali. Minimalna davčna osnova, ki je l. 1940 znašala 2000 dolarjev, se je znižala v l. 1941 na 1500, 2 meseca nato na 1200, za Božič na 800 in sedaj končno na 500 dolarjev.

Odpor proti vojni v Južni Afriki

Lorenzo Marques, 29. jul. s. Poročilo agencije United Express iz Južne Afrike navaja nekaj podrobnosti o taktiki obeh glavnih opozicijskih skupin in sicer stranke novega reda pod vodstvom bivšega vojnega ministra Oswalda Pirova, ki označuje parlament kot izvor vseh nepotrebnih demokratičnih gest in se zavzema za republikanski režim, zahtevajoč med drugim, da se Južna Afrika ne udeležuje več svetovnega konflikta, temveč se čim prej pridruži osi in z njo sodeluje; na drugi strani pa tako zvane združene stranke, ki zasleduje miroljubno politiko in ki nasprotuje slehernemu nasilju. Pripomniti je treba, da so vsi listi razen dveh na strani opozicije. Poročilo navaja nadalje vzroke te opozicije proti vladi, pripominjajoč, da še ni pozabljena burska vojna, ki je izzvala tolikšno sovraštvo proti Angležem.

Ameriško vojno sodstvo v Ulstru

Amsterdam, 29. julija s. Angleška obveščevalna agencija poroča, da sta Anglija in Amerika sklenili sporazum, po katerem spada kazensko sodstvo nad ameriškimi četami v Veliki Britaniji in na Severnem Irskem v pristojnost ameriškega vojnega sodišča, ne pa britanskih sodišč.

Novo ameriško posredovanje v Indiji

Izjave zastopnika zveze za indijsko neodvisnost v Bangkoku

Lizbona, 29. jul. s. Ameriške priprave na »dedovanje« britanskega imperija, ki se nahaja v agoniji, zavzemajo vedno večji obseg in kažejo vedno nove znake. Po vesteh iz Londona zatrjujejo v tamkajšnjih indijskih krogih, da se bo v kratkem po Rooseveltovem naročilu podal v Indijo Wendell Willkie, ki bo skušal najti možnost za sporazum med angleškim stališčem in odločno indijsko voljo po dosegi neodvisnosti. Ta čudežna formula naj bi obema pogodbenima strankama zagotovila manj vznemirljiv obstoj — pod vodstvom Washingtona.

Bangkok, 29. jul. s. Evropa in ves svet zahtevajo nov red, je izjavil zastopnik zveze za indijsko neodvisnost po bangkoškem radiu, medtem ko samo Anglija še nadalje trdovratno govori o evropskem ravnovesju, ne da bi hotela priznati, da so vse nekdanje teorije završene. Velika Britanija je osnovala svoj imperij na nesreči in revščini milijonov ljudi in se je okoristila s surovim izkoriščanjem drugih, šibkejših narodov. Anglija se sedaj trudi, da bi to stanje stvari čim bolj zavlekla in da bi strla vsak narod, ki stremi po napredku. Kako more trditi Anglija, da se bori za pravičnost in svobodo, če je sama vedno odrekala te dobrote najmanj polovici človeštva. Angleži nočejo slišati glasu pametnih, niti ne v trenutku svoje največje nevarnosti. Zato odrekajo 400 milijonom ljudi, da bi uresničili svoje najbolj naravne in najbolj upravičene težnje. Angleži se poslužujejo Indije tudi kot sredstva svoje propagande, da bi izvršili izdajo nad vseindskim kongresom, toda indijski narod je trdno odločen, da koraka za svojimi voditelji. Prapor svobode bo zaplapolal nad vso vzhodno Azijo, kjer koli žive Indijci, kajti indijsko osvobodilno gibanje uživa simpatije vseh narodov, ki ljubijo pravico.

Racijoniranje mesa v Švici

Bern, 29. julija s. Od 14. septembra t. l. dalje bo v vsej Švici prepovedana trgovina z mesom. Odtlej bodo oblasti same nakupovale živino in jo delile mesarjem.

Za olajšanje vinske trgovine

Rim, 29. julija s. V soglasju s sklepi medministrskega odbora za vzporeditev oskrbe, potrošnje in cen, ki se posebej nanašajo na razvezo vinske prodaje, ki je bila doslej blokirana, je predsednik fašistične konfederacije poljedelcev dal točna navodila pokrajinskim zvezam, da ukrenejo vse potrebno za izročitev blokiranega vina v prodajo. Nacionalni svetnik Frattari je pri tem opozoril, da je namen sklepov medministrskega odbora ta, da se vinogradnikom zagotovi prosto razpolaganje z vinskimi sodi in ostalo posodo za bližnjo letino, ki se bo v nekaterih pokrajinah na jugu in na Siciliji začela že proti sredini avgusta. V svojih nadaljnjih izvajanjih je opozoril pokrajinske organe na višje smernice, ki zahtevajo strogo spoštovanje svoječasno določenih najvišjih cen. Pozval je pokrajinske zveze, naj natančno pazijo, da se bodo te smernice povsod spoštovale. Končno je predsednik fašistične konfederacije poljedelcev obvestil pokrajinske zveze, da je konfederacija ukrenila vse potrebno za pravočasno razpolaganje s pomorskimi in kopnimi prevoznimi sredstvi, ki so potrebna za prevažanje vina, izražajoč pri tem željo, naj bi pokrajinske zveze takoj javile konfederaciji vsako oviro ali pomanjkljivost, ki bi se pojavile krajevno glede čim hitrejšega prevažanja vina v namene civilne potrošnje.

Vojna na morju

Buenos Aires, 29. jul. s. Mehiška vlada objavlja, da je neka podmornica potopila s torpedom mehiško trgovinsko ladjo, ko je plula iz Mexice proti Tampicu.

Berlin, 29. jul. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemške podmornice kakih 800 milj od ameriške atlantske obale potopile ameriško trgovsko ladjo srednje tonaže. Člani posadke, ki jih je bilo mogoče rešiti, so se že izkrcali v neki luki.

Buenos Aires, 29. jul. s. Doznava se, da je bila vlada Zedinjenih držav zaradi katastrofalnih številk o potopitvah prisiljena omejiti večji del trgovske plovbe med severno in srednjo Ameriko. Da bi se nadomestila izguba pomorskih zvez, je bilo sklenjeno, da se pospeši zgraditev ceste, ki naj bi spajala Kolumbijo z Mehiko.

Lizbona, 29. jul. s. V neki luki na Azorskih otokih se je izkrcalo 26 rešencev z angleške trgovske ladje »Silius«, ki je bila nedavno potopljena v bližini otočja.

Moderne obalne utrdbe v severni Franciji

Berlin, 29. julija d. S pristojnega nemškega vojaškega mesta je bilo objavljeno, da je šef tehniškega štaba nemškega vrhovnega vojnega poveljništva v Franciji v zadnjih nekaj dneh pregledal razsežna in globoko razčlenjena utrdbena dela na obali Rokavskega preliva v severni Franciji. Utrdbene naprave predstavljajo sistem najmodernejših utrdb, na katerih so več ko dve leti delali desettisoči delavcev specialistov. Popolnoma so bila dokončana dela na bunkerskih postojankah in rovih, kakor tudi na avtomatskih pasteh za tanke, na ovirah in drugih utrdbenih zgradbah, ki so jih nemške čete že prevzele. Neki inženjer inspekcijske oficirske komisije je izjavil, da se morajo na osnovi izkušenj v sedanji vojni zgrajene nemške utrdbe ob Rokavskem prelivu smatrati kot najmodernejše in tehnično najbolj dovršeno delo svoje vrste.

Združitev madžarskih bojevniških organizacij

Budimpešta, 29. jul. s. Na pobudo vojaške organizacije »Vitez« so se vse madžarske bojevniške organizacije združile v skupni zvezi za nacionalno obrambo. Ustanovne skupščine nove zveze so se udeležile najvišje osebnosti madžarske vladne stranke. Predsednik vlade Kallay je v svojem govoru izrazil zadovoljstvo vlade zaradi dosežene spojitve, ki bo prav gotovo mnogo doprinesla k utrditvi notranje fronte na Madžarskem. Kallay je nadalje uporabil to priliko za nov prikaz o velikem doprinosu madžarskega naroda k vojni, ki jo Evropa vodi proti boljševizmu. Madžarska, je dejal Kallay, je z vsemi svojimi oboroženimi silami angažirana v tej borbi in je zato prav, ako se vse bojevniške organizacije, ki so spojene odslej v skupnem organizmu, odločno postavijo proti vsakomur, ki bi poskušal krhati trdnost notranje fronte, kajti vojaki, ki se danes zmagovito bore na bojišču ob Donu za boljšo bodočnost države in za zmago pravic madžarskega naroda, bodo morali najti državo združeno in edino, ko se bodo po doseženi zmagi vrnili domov.

Normalen železniški promet v Bolgariji

Sofija, 28. julija d. Bolgarska oblastva so ukinila vse svoječasno odrejene omejitve v železniškem prometu. V soboto je bil promet na vseh progah obnovljen v starem obsegu. Tudi ekspresni vlaki, ki vozijo deloma v tranzitu preko bolgarskega ozemlja, vozijo odslej v normalnem številu.

Gospodarstvo

Ukrajina

S prodiranjem nemških čet od Harkova proti vzhodu in po zasedbi Donješke kotline je sedaj zasedeno celotno področje Ukrajine, ki se razteza od bivše rusko-poljske meje proti vzhodu do Vorošilovgrada. Sedaj je zasedeno tudi znatno področje preko vzhodne ukrajinske meje, ki je gospodarsko tesno povezano z Ukrajino odnosno z močno industrializiranim področjem vzhodne Ukrajine.

V okviru Sovjetske Rusije je zavzemala Ukrajina važno gospodarsko vlogo. Ukrajina predstavlja po površini sicer le 2.5% celotne površine Sovjetske unije, po številu prebivalcev pa 20%. Gosto naseljena pa so tudi nekatera druga zasedena področja izven Ukrajine južno od Moskve. Pred vojno je odpadlo na Ukrajino 18% celotne sovjetske proizvodnje pšenice, 15% celotnega pridelka rži, 30% pridelka ječmena in 39% pridelka koruze. Poleg tega je bila Ukrajina najvažnejše področje za pridelovanje sladkorne pese, kajti od celotnega pridelka sladkorne pese v Sovjetski Rusiji je zadnja leta odpadlo 68% na področje Ukrajine, pri čemer je upoštevati, da se pridelovalno področje sladkorne pese razteza tudi na zasedeno ozemlje izven Ukrajine, tako da je Sovjetska Rusija izgubila že daleč pretežni del svoje proizvodnje sladkorja, saj je na zasedenem ozemlju že več kakor 160 sladkornih tvornic in rafinerij. S tem je občutno prizadeta sovjetska oskrba s sladkorjem, zlasti ker je odpadla možnost uvoza iz Vzhodne Azije. Tudi znaten del bivše sovjetske proizvodnje bombaža odpade na Ukrajino, kjer je znašal zadnja leta pridelek povprečno okrog 140.000 ton.

Še občutnejša pa je za Sovjetsko Rusijo izguba industrijskega področja. V tako zvanem Donješkem bazenu so ogromna ležišča najboljšega črnega premoga, ki jih cenijo na okrog 90 milijard ton. Tu se pridobiva prvovrstni premog za plavžarski koks, pa tudi premog za plin in antracit. Čeprav je Sovjetska Rusija vrsto let pospeševala razvoj premogovne industrije v drugih področjih, je vendar tudi v zadnjih letih odpadlo na Ukrajino 60% celotne sovjetske proizvodnje premoga. Enak odstotek je odpadel na Ukrajino tudi v pogledu proizvodnje železa. Od celotne proizvodnje jekla pa je odpadlo na Ukrajino 53%. Ti odstotki se tudi niso bistveno zmanjšali v zadnjih letih, ko je šla politika sovjetske vlade za tem, prenesti težišče težke industrije v področje Urala. Proizvodnja je vezana na Doneški bazen, ker je tu na razpolago poleg prvovrstnega premoga tudi potrebna železna ruda. V bližini so vrhu tega velika ležišča manganove rude, na katere je navezana industrija jekla. Nad polovico vseh plavžev in skoro tri petine vseh Siemens-Martinovih peči v Sovjetski Rusiji odpade na Ukrajino, kjer se je na podlagi premogovnega in rudnega bogastva razvila tudi težka kemična industrija (za izkoriščanje fosforja in soli). Tu so tvornice dušikovih gnojil, sintetičnih barv in sode. Vsi ti obrati so naslonjeni na energijo, ki jo daje premog, deloma pa na električne hidrocentrale. Izven Donješkega bazena so še številna industrijska podjetja za predelavo železa in kovin, zlasti v Taganrogu, Azovu in Rostovu, kjer so tudi tvornice celuloze, mila, usnja in drugih konzumnih dobrin. V celoti cenijo, da je industrija na področju, ki je bilo letos zasedeno, normalno zaposljevala nad 1 milijon industrijskih delavcev.

Gospodarske vesti

= **Olajšave za pitanje prašičev v Kraljevini.** Iz Rima poročajo, da je vlada izdala razne olajšave za pitanje prašičev, od katerih se pričakuje, da bodo imele na zimo za posledico povečanje števila pitanih prašičev. Predvsem bodo odpadle birokratske formalnosti, ki so bile doslej predpisane za klanje prašičev. Vsaka rodbina lahko na šest oseb pita enega prašiča. Isto velja za razne gospodinjske skupnosti (sanatorije, zavode, bolnišnice, samostane, konvikte itd.), ki smejo prav tako na vsakih šest oseb pitati po enega prašiča. Organizacije Dopolavora pa smejo na vsakih 10 včlanjenih oseb pitati po enega prašiča. Vsi oni, ki bodo pitali prašiče, bodo morali oddati ustrezajoče odrezke za mast, čim bodo prašiče zaklali.

= **Razdelitev premoženja in dolgov bivše Jugoslavije.** V članek pod gornjim naslovom, ki je bil objavljen v torkovi številki, se je vrinila tiskovna pomota, ki kvari smisel besedila. V petem odstavku, ki govori o ureditvi in razdelitvi dolgov bivše Jugoslavije na podlagi sporazuma, sklenjenega 22. julija med predstavniki držav pridobiteljic področja bivše Jugoslavije, bi se moral četrti stavek glasiti takole: Ti dolgovi bivše Jugoslavije se bodo uredili po gornji pogodbi le nasproti osebam in tvrdkam, ki so imele 1. decembra 1941. svoje bivališče ali svoj sedež v eni od držav pridobiteljic ali na ozemlju, ki je pripadlo državi pridobiteljici. Ureditev se torej ne nanaša na dolgove bivše Jugoslavije, katerih upniki imajo izven področja držav pridobiteljic svoje bivališče ali sedež.

= **Boni za sukanec.** Obrtniki, ki rabijo sukanec, naj dvignejo bone za nakup sukanca pri Odseku za obrtništvo v Ljubljani, Čopova ul. 1 med uradnimi urami po sledečem vrstnem redu: A do Č 30. in 31. t. m., D do I 1. in 3, avgusta, J do K 4. in 5. avgusta, L do O 6. in 7. avgusta, P do R 8. in 10. avgusta, S do T 11. in 12. avgusta ter U do Ž 13. in 14. avgusta t. l. Vsak naj prinese s seboj potrdila Zavoda za socialno zavarovanje o zaposlenem osebju in dokaz istovetnosti.

= **Odškodnina za industrijska podjetja izven obrata v Nemčiji.** Industrijska podjetja v Nemčiji, ki so morala zaradi vojno gospodarskih razlogov ustaviti obratovanje, dobe za vzdrževanje naprav posebne odškodninske prispevke, in sicer iz posebne blagajne, kamor se stekajo prispevki obratujočih podjetij. V zvezi z nadaljnjo racionalizacijo proizvodnje potrošnih dobrin, ki je dovedla do koncentracije proizvodnje v manjšem številu polno zaposlenih obratov in do nadaljnje ustavitve obratovanja, se je letos število mirujočih obratov povečalo. Od 16. maja 1940., ko je bil uveden ta sistem, so dosegli v fond vplačani prispevki do konca leta 1940. 32 milijonov mark, v lanskem letu so pa znašali 40 milijonov, skupaj torej v dveh letih 72 milijona mark. Plačila mirujočim obratom pa so znašala do konca leta samo 20.5 milijona mark, letos pa so se v zvezi z nadaljnjo racionalizacijo proizvodnje v prvem polletju povečala na 16.5 milijona mark.

= **Na Madžarskem pričakujejo rekordno vinsko letino.** V zadnjih letih je imela Madžarska prav slabo vinsko letino in se je zato docela tudi ustavil madžarski izvoz vina. Letos pa pričakujejo rekorden pridelek. Medtem ko v slabih letih pridelek ni dosegel niti 1 milijon hektolitrov, cenijo, da bo letos znašal skoro 5 milijonov hektolitrov. Če se upošteva še pridelek Bačke, tedaj bo prekoračila letina 5 milijonov hektolitrov. Glede na ugodno stanje vinogradov si prizadeva madžarska vlada čim prej urediti vprašanje trgovine z vinom. Kakor je znano, je Madžarska izključila iz vinske trgovine Žide, ki so jo prej obvladali. Ariziranje vinske trgovine je v polnem teku, čeprav obstojajo še znatne težave. Madžarski vinogradniki se po večini sami ne bavijo s kletarstvom, temveč prodajajo neposredno vinski mošt veletrgovcu, ki mora pogosto odkupiti mošt še preden je grozdje sprešano, če vinogradnik nima denarnih sredstev, da bi plačal mezde dninarjem, ki mu pomagajo pri spravljanju pridelka. Le tako je razumljivo, da je v madžarski vinski trgovini investiranih okrog 70 do 80 milijonov pengov. Za prevzem židovskih vinskih tvrdk je torej potreben znaten kapital in bodo morali denarni zavodi s krediti priskočiti na pomočni onim, ki prevzemajo veletrgovine z vinom iz židovskih rok. — Tudi žitna letina obeta boljše rezultate, kakor se je prvotno domnevalo. Tam, kjer posevki niso utrpeli škode zaradi prezimljenja ali zaradi povodnji, so letos dosegli izredno visok hektarski donos in javljajo ponekod tudi pridelek do 28 metrskih stotov pšenice na hektar. Izredno obilna letina se obeta tudi pri koruzi in stročnicah.

= **12 novih tvornic sladkorja v Franciji.** Francoska vlada si je nadela nalogo, poskrbeti za povečanje proizvodnje sladkorja v Franciji. V ta namen pa je potrebno zgraditi nove tvornice sladkorja. Te dni je francoska vlada izdala naredbo, s katero je bilo izdano odobrenje za gradnjo osem novih sladkornih tvornic. Poleg tega bodo štiri velike žganjarne spremenili v tvornice sladkorja, tako da bo Francija dobila 12 novih tvornic sladkorja. Ena od teh novih tvornic bo imela pravico izdelovati špirit iz sladkorne pese.

= **Avtomobili s plinskimi generatorji** Sedaj je v Franciji že okrog 110.000 avtomobilov s plinskimi generatorji. Čeprav se je proizvodnja oglja v znatnem obsegu dvignila in znaša sedaj 35.000 ton na mesec, ne zadošča za kritje potreb rastočega števila vozil s plinskimi generatorji. V teku so ukrepi za nadaljnje povečanje proizvodnje oglja. Navzlic temu pa je bilo treba potrošnjo oglja kot pogonskega sredstva racionirati. Francoska vlada je izdala o tem dalekosežne predpise, ki upoštevajo v prvi vrsti potrošnjo za nujno potrebne prevoze. Francoska vlada smatra, da ukrepi za povečanje proizvodnje oglja ne bodo začasni in bo Francija tudi po končani vojni v znatni meri uporabljala oglje za pogon vozil, zlasti glede na znaten napredek tehnike pri izdelovanju plinskih generatorjev. Proizvodnja sintetičnega bencina iz premoga pa za Francijo ne pride v večjem obsegu v poštev, ker Francija nima v ta namen potrebnega premoga.

= **Zbiranje koprive na Madžarskem.** Že iz prve svetovne vojne je znano zbiranje kopriv za tekstilno industrijo. Tehnika predelave vlaken od koprive je meltem zelo napredovala in v zadnjih desetletjih je uspelo predelavo tako izpopolniti, da se lahko danes vlakna od koprive uspešno uporabljajo namesto bombaža. Zato je madžarska vlada odredila splošno zbiranje kopriv. Za izvedbo te akcije bo poskrbelo v vsej državi okrog 8000 komisionarjev. Posestniki, na čigar posestvu bodo zbirali koprive, bodo dobili za dovoljenje zbiranja kopriv 20 vinarjev za metrski stot. Če bodo zbiralci na posestvu samem sušili zbrane koprive in izločevali stebelce, bo znašala odškodnina 50 vinarjev. Za predelavo pripravljena stebelca pa bodo tekstilna podjetja plačevala 12 do 18 pengov za metrski stot po kvaliteti. Računajo, da bodo letos nabrali okrog 500 vagonov stebelc.

Posebni uradi za pomoč zakoncem brez otrok

München, 29. jul. s. Šef zdravstvene službe tretjega rajha dr. Conti je odredil ustanovitev posebnega urada za pomoč zakoncem brez otrok v vseh pokrajinah države. Dr. Conti je k ustanovitvi tega urada pripomnil, da je treba glede na velike bodoče naloge nemškega naroda vsestransko podpreti njegov demografski porast in ker je veliko število zakonov brez rodu, in to največkra proti volji obeh zakoncev, je treba pač z vsemi sredstvi medicinske umetnosti in znanosti doseči njih plodnost.

Želja po diktaturi v Angliji

Lizbona, 29. jul. s. Kakor poroča londonski list »Daily Herald«, je predsednik zveze tako zvanih »Angleških klubov« v nekem svojem govoru izjavil, da bi bila v Angliji za ves čas trajanja vojne potrebna diktatura z močnim diktatorjem.

Bolgarsko-nemški zavod za kmetijstvo

Sofija, 29. julija s. Bolgarska vlada je odobrila načrt za zgraditev palače, v kateri bo nastanjen bolgarsko-nemški zavod za proučevanje poljedelskih vprašanj.

Huda suša na Portugalskem

Lizbona, 29. julija d. Velika vročina, ki vlada že nekaj dni na Portugalskem, je skupaj s sušo povzročila v več krajih požare po gozdih in poljih. V kraju Armamar je ogenj uničil več shramb poljskih pridelkov ter poljedelskih strojev in je bilo samo tu nad milijon escudov škode Ena oseba je našla v ognju smrt.

Sprememba v vodstvu Akademije znanosti in umetnosti

Obisk pri novem predsedniku univ. prof. dr. Milanu Vidmarju

Najvišja slovenska kulturna ustanova, Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, nadaljuje svoje delo z vztrajno in bodrilno vero v visoko poslanstvo, ki ga ima med Slovenci kot predstaviteljica naših znanstvenih prizadevanj. Pozorni čitatelji »Jutra« so mogli v zadnjem času opaziti v naši kulturni kroniki poročila o novih knjigah slovenske Akademije: matematična znanost, kulturna zgodovina in slovansko jezikoslovje so dobili dela, ki so zanimiva in pomembna tudi za mednarodno znanost. Pripravljajo se nadaljnje izdaje. Vse to priča, da slovenski znanstveniki neugnano delajo.

Univ. prof. dr. Milan Vidmar

Kronika slovenske Akademije znanosti in umetnosti je zabeležila v zadnjem času dve osebni spremembi v njenem vodstvu: 27. junija t. l. je Visoki komisar imenoval v smislu pravil za predsednika univ. prof. dr. Milana Vidmarja, 11. julija pa so akademiki izvolili za generalnega tajnika univ. prof. dr. Frana Ramovša. Prvi predsednik slovenske Akademije, univ. prof. dr. N a h t i g a l je tako dopolnil svojo nalogo, ki je bila združena z ustanovitvijo te visoke kulturne naprave in z njenim prvim uveljavljenjem doma in v inozemstvu. Predsedniku je stal zvesto ob strani prvi generalni tajnik univ. prof. dr. Gojmir K r e k. Oba sta si pridobila velikih zaslug za Akamijo. Z imenovanjem prof. dr. Vidmarja je stopil na čelo te ustanove mlajši, agilni znanstvenik, generalno tajništvo pa je bilo poverjeno predstavitelju slovenske filologije prof. dr. Ramovšu, ki se je še za časa Znanstvenega društva za humanistične vede mnogo trudil, da bi dobili Slovenci svojo znanstveno Akademijo.

Oba nova voditelja Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani sta tako izraziti osebnosti iz slovenskega znanstvenega sveta, da ju ni treba na široko predstavljati. Predsednik, dekan tehnične fakultete dr. Milan V i d m a r je mednarodno znani strokovnjak v elektrotehnični vedi; posebej si je pridobil sloves s svojimi knjigami o problemih prenosa električne energije v daljavo in z drugimi pomembnimi razpravami in študijami s področja teorije in prakse elektrotehnike in njene ekonomije. V slovenskem kulturnem svetu je znan predvsem po svojih prirodoslovno-filozofskih knjigah »Moj pogled na svet«, »Oslovski most« in »Med Evropo in Ameriko«, ki so si pridobile med našim izobraženstvom toliko bralcev, da ga skoraj ni slovenskega inteligenta, ki bi jih ne poznal in ne cenil. Razširjena in predelana nemška izdaja tretje izmed navedenih knjig, ki je izšla l. 1941. z naslovom »Das Ende des Goldzeitalters«, je vzbudila nenavadno zanimanje nemške javnosti in je bila v nekaj mesecih razprodana. Novi predsednik Akademije znanosti in umetnosti je v najboljših moških letih ter je kot rektor in dekan že ponovno pokazal, da je poln možate odločnosti, kadar gre za interese naše univerze in ostalih slovenskih kulturnih ustanov. S svojim delom in svojim nastopom si je pridobil v vseh krogih avtoriteto in spoštovanje.

Generalni tajnik slovenske Akademije dr. Fran R a m o v š je že od ustanovitve ljubljanske univerze ordinarij za slovenski jezik in je vzgojil celo generacijo slovenistov, ki so predavali na vseh naših srednjih šolah. Kot največja avtoriteta v vprašanjih slovenske filologije predstavlja to vedo tudi v mednarodnem svetu slavistov, kjer je znan s svojimi razpravami in študijami. Njegovo velikopotezno znanstveno delo »Historična gramatika slovenskega jezika« žal še ni dovršeno, izdal pa je poljudnejši spis »Kratka zgodovina slovenskega jezika«, čigar drugi del tudi še ni izšel. Prof. Ramovš se mnogo bavi s slovenskimi narečji, ki jih je prikazal s posebno karto, takisto s starejšimi jezikovnimi spomeniki (izdaja brižinskih spomenikov) in s splošnimi pravili slovenskega jezika (»Slovenski pravopis« skupno z dr. A. Breznikom). S svojim znanstveno-organizatoričnim delom in z mednarodnimi zvezami, ki jih ima v znanosti, je storil prof. dr. Ramovš že marsikatero uslugo slovenski znanosti in njenemu slovesu. Ni dvoma, da bo novi generalni tajnik mogel uspešno podpirati iniciativnost novega predsednika. Tako bosta nova funkcionarja naše najvišje znanstvene institucije z vztrajnim vzgonom in z novimi silami nadaljevala delo, ki sta ga uspešno opravljala njuna zaslužna prednika.

Univ. prof. dr. Fran Ramovš

*

Predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Milan Vidmar je sprejel te dni v reprezentativno lepih prostorih Akademije na Novem trgu kulturna urednika dveh naših dnevnikov. V razgovoru o nadaljnjem delu Akademije je novi predsednik poudaril razumevanje in zanimanje, ki ga kažejo za delo te slovenske kulturno-reprezentantivne ustanove vodilne Oblasti. Predsednik je trdno prepričan, da bo mogla Akademija vzlic vojnim razmeram uspešno nadaljevati svoje delo, predvsem z izdajanjem pomembnih znanstvenih spisov slovenskih znanstvenikov. Njeno delo uživa tudi naklonjenost Kr. Italijanske akademije v Rimu, preko katere je sedaj naša Akademija včlanjena v mednarodni zvezi akademij. Predsednik apelira na vse naše kroge, ki lahko podpro tako delo, da ne pozabijo Akademije znanosti in umetnosti.

ARMATORI DI PESCA
rinnovate il vostro naviglio!
IL NUOVO CONCORSO A PREMI BANDITO DAL COMMISSARIATO GENERALE PER LA PESCA VI NE OFFRE L'OCCASIONE

200 NUOVI MOTOPESCHERECCI
DA ADIBIRSI ALLA PESCA A STRASCICO CON DIVERGENTI

LASTNIKI RIBIŠKIH LADIJ
obnovite Vaše brodovje!
NOVI NATEČAJ NA PREMIJE RAZGLAŠEN OD GLAVNEGA KOMISARIJATA ZA RIBOLOV VAM NUDI PRILIKO

200 NOVIH MOTORNIH RIBIŠKIH ČOLNOV
ZA RIBOLOV Z VLEČENJEM MREŽ Z RAZDELJEVALCEM

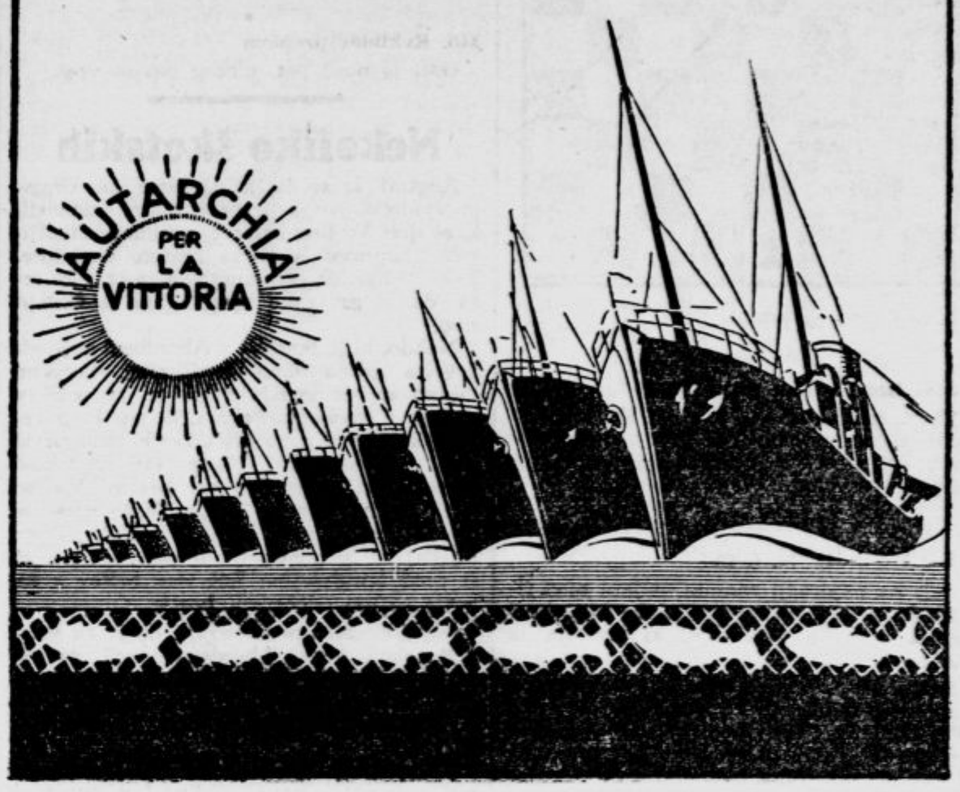

živim telesom in mrtvim truplom predstavlja težo neke oblike iztrošene energije.

Raziskovanja v tem pravcu so dala nekaj svojevrstnih dognanj. Teža 16 do 32 gramov točno predstavlja »maso« 400 do 800 milijonov kilovatnih ur. Jasno je, da premore živo telo več potencialne energije kakor mrtvo truplo. Energije, ki jih je izmeril dr. Dougall, so bile samo poslednji najmanjši ostanek, ki je zadoščal, da bolnika v zadnjih trenutkih pred koncem ohrani pri življenju. Na tej osnovi so učenjaki izračunali, da vitalna energija človeškega telesa utegne ustrezati zaokroženi številki, ki ni manjša od milijarde kilovatnih ur in je enakovredna toploti, ki jo razvije 80.000 ton bencina.

Vivaldijev koncert »Štirih letnih časov«

Veliki glasbenik Antonio Vivaldi (1675 do 1743) je poleg Sebastijana Bacha pokazal evropskemu razvoju klasične glasbe nova pota. Po rojstvu je Benečan, toda njegovi življenjski podatki so razmeroma pičli in nedognani, tem večji pa je legendarni nimb, ki so ga navdušeni občudovalci njegove umetnosti spletli okrog osebnosti genialnega muzika in komponista. Vivaldi je opustil strogo baročno formo in je dal novim stremljenjem po slikovitejši in melodioznejši obravnavi toliko svobodnega izraza, kakor še nihče pred njim. Docela moderno instrumentalno sestavo je uveljavil zlasti v svojih Adagih, kjer se je svet najglobljе čustvene individualizacije melodičnega stavka izživljal z vso mogočnostjo umetniškega žara.

Med najpomembnejša dela njegovega opusa štejemo »Štiri letne čase«, ki tvorijo 4 koncerte iz Vivaldijevega Op. VIII., nazvanega »Il concerto dell'armonica e dell'invenzione« in obsegajočega 12 koncertov. Ti koncerti tvorijo v zgodovini glasbe enega najstarejših primerov programske glasbe, ki je obogatila glasbeno ustvarjanje generacij od romantike pa do impresijonizma na koncu 19. stoletja. Tako tvorijo čustveno in razpoloženjsko podlago »Štirim letnim časom« stihi sonetov, iz katerih črpa komponist svojo programsko inspiracijo. Glasbena prepesnitev sonetov, ki opevajo naravne lepote idiličnih pokrajinskih vizij, je temeljna vsebina Vivaldijeve emocionalne motivike.

Allegro prvega koncerta »Pomladi« je zasnovan v duhu podobnega starejšega slikarstva primitivistov, deloma nas pa še spominja sloga Beethovnovega Pastorale. Na začetku nas uvaja v pomladno razpoloženje žvrgolenja ptic, veselo in brezskrbno prepevanje prvih znanilk pomladi. Violine žubore kakor urni potočki. Naslednji stavek Largo pomeni rahlo zamišljenost hrepenenja, odpočitek, ki ga je narekoval neumorni tempo Allegra, toda ne dolgo, nov Allegro zaigra v poskočnem pastoralnem plesu (pod naslovom »Danza pastorale«). Sonet se zaključuje: »Ob prazničnem zvoku pastirskih dud plešejo Nimfe in pastirji, pod ljubljeno streho Pomladi slave njen bleščeči pohod.«

Glavno razpoloženje Poletja izhaja iz ene same zamisli, ki označuje celotno motiviko poletnega koncerta: poletna nevihta, ki grozi na obzorju, se približuje strahoma in se končno sprosti v silen vihar. Začetni Andantino mosso je spokojna slika poletne krajine v sončni sopari. Čujemo kukavico, grlico, trepetajoče in nemirne glasove narave, ki sluti bližajočo se nevarnost. Rahel vetrič narašča polagoma v vedno bolj pogoste sunke vetrovnega ozračja, ki se pripravlja na nevihto. Vmes se vrste trenutki poletne tišine in napetega pričakovanja, dokler ne udari nov sunek — nevihta, ki je med tem prispela že zelo blizu. Od daleč se že čuje grmenje. Adagio je pesem otožnega hrepenenja violine in spremljajočih glasov, ki padajo in naraščajo ter se bore v razgibanih prepletih, toda v celoti prevladuje krepki arhaistični čut prirode, ki ne upošteva prav nobene razlike med človeško veličino in okoljem narave: vse je ena sama in v vsem enakovredna celota, tako človek v naravi in narava v človeku. Končno se nevihta pojavi v vsej svoji grozoti, njen potek nam slika Presto, ki je grajen v slogu »Concerto grosso«. Tu je izraz čustvenega izliva prikipel do vrhunca.

Začetni Allegro Jeseni živahno in v sitih polnih barvah menjava solistična godala in orkester: Bakovo slavje je v polnem teku, tugatev je pričela, razlegajo se vesele pesmi in plesi razigranih množic, ki se vesele bogatih užitkov, obilnih sadežev zrelega jesenskega časa. Poln prenasičene prelesti in nežne otožnosti se preliva Adagio Končni Allegro še vpleta vizijo veselega lova; skoraj realističen opis tipične lovske epizode, ki po svoji pestrosti povzema sliko začetega Allegra.

Verzi, ki se nanašajo v Zimski sliki na Allegro non molto in na Allegro zadnjega stavka, vzbujajo vtis šaljivega posmeha in veselja ljudi, ki se kretajo na opolzkem ledu, toda Vivaldijeva glasba sama je v bistvu resna in polna zimske otožnosti. Notranjo umirjenost in harmonično lagodnost poetične ubranosti izraža široki Largo. Tišina, ki vlada v toplih in varnih zimskih domovih, učinkuje kar najbolj blagodejno. Človek je na varnem, violinski solo spremljajoči »pizzicati« udarjajo monotono in brezupno, kakor dež pred hišo, večni dež in mraz pred katerim se je človek poskril v svoje varno zavetje.

Čudovito Vivaldijevo skladbo je pred kratkim snela na plošče tovarna Cetra iz Torina. Vodstvo orkestra je poverila odličnemu in tudi v inozemstvu zelo popularnemu dirigentu: Mo. Bernardinu Molinariju. Plošče so se tehnično in umetniško najbolje posrečile ter jih bo danes v četrtek ob 17.15 uri predvajal EIAR Radio Ljubljana.

Muhavosti pasjih dni

Pasji dnevi so se pričeli 23. julija in bodo trajali do 23. avgusta. To je po splošni sodbi najbolj vroči letni čas, toda prav letos se potrjuje, da imajo pasji dnevi precej muhavosti. To spoznavamo zlasti od pretekle nedelje dalje. V ponedeljek smo imeli večerno nevihto, v torek se je vreme vse popoldne kisalo, popoldne pa je nastal močan naliv in takoj nato je spet posijalo sonce. Po nalivu se je ozračje očistilo in smo imeli zelo lep, jasen večer. Noč je bila ohlajena in v sredo zjutraj je kazalo živo srebro komaj 11.6° C. Barometer, ki je v torek padal, se je v noči na sredo dvignil od 771 na 776. Vreme pa je bilo še nadalje nestanovitno. V sredo zjutraj so zakrivali oblaki sonce, ki pa je vendar spet zmagalo. Zemlja je zaenkrat namočena in rast se lahko lepo razvija dalje.

S pričetkom pasjih dni so se končale »bele noči«, zato pa lahko v jasnih nočeh občudujemo lepoto poletnega neba. Že stari Grki so imeli pasje dni za višek poletne vročine in oni so začeli izredno vročino, ki se prične z nastopom »pasje zvezde« (Siriji), poimenovati kot pasje dni. Stari Egipčani so častili »Veliko pasjo zvezdo« kot prinašalko blagoslova, saj je veljala za znamenje, da se bo Nil zdaj zdaj razlil čez bregove ter zamočil poljane in jih zalil s plodnim blatom. Naši kmetje pravijo, da prinašajo jasni pasji dnevi dobro letino. Obenem je naš kmet prepričan, da se pasji dnevi vselej končajo tako kakor so se pričeli. Bomo videli!

Luč skozi stoletja

Prvo svetilo, ki ga je človek v teku zgodovine uporabljal, je bila bakla ali prav za prav trska, kakršna je še do nedavna svetila po naših kmečkih domovih. Ko je človek iznašel ogenj, ga od kraja ni toliko rabil za razsvetljavo kakor za ogrevanje. V njegovih podzemskih bivališčih so na kupu gorele veje in panji in ta ogenj mu je služil za vse: ogreval mu je bivališče, razsvetljeval noč ter pekel in pozneje tudi kuhal jedi. Bakla oziroma trska kot prenosno svetilo je nastala na ta način, da je kdaj pa kdaj moral kdo iz druščine okrog ognja v temo po opravkih, pa je pobral goreče poleno z ognjišča in ga odnesel s seboj. Trska ali bakla v tem smislu se je v teku časa stalno izpopolnjevala, da je polagoma postala — naj se izrazimo s sodobno frazeologijo — žepna svetilka naših davnih prednikov.

Za Homerja so bile v veliki meri v rabi svetilke na smolo, nato pa so prišle v rabo leščerbe na olje. Pri prekopavanju starih naselbin so našli prastare oljnate svetilke najrazličnejših, tudi prav umetniških oblik. Ko si je človek začel svetiti z oljem, je bil že na visoki stopnji kulture in je imel že zelo izbrušen okus. Svetilke so bile okrašene z najrazličnejšimi liki, krasile so jih človeške in živalske glave ter noge, imele so vse mogoče podstavke in stojala, včasih so na okusno izdelanih verigah visele od stropa, drugod spet so bile pritrjene v kovinskih držajih v obliki roke. Izdelovali so jih iz žgane gline, brona, alabastra, stekla in zlata. V srednjem veku so pogostokrat uporabljali kelihe in vrče, napolnjene z oljem in opremljene s stenjem, ki so jih obešali na strop. To so bile prve luči, ki jih je bilo mogoče prižigati in ugašati.

Zelo starega porekla pa je tudi sveča. Že Rimljani so jih uporabljali, napravljene iz loja, smole in voska. Zlati vek sveče pa je bil slavni rokoko. Svečniki in kristalni lestenci, ki so v neskončnost sipali luč iz številnih sveč, so predstavljali višek razkošja in elegance takratne dobe. Leta 1818. je bila uvedena sveča iz stearina, leta 1830. se je uveljavil parafin. Pravcata revolucija na področju razsvetljave pa je nastala, ko sta sredi prejšnjega stoletja nastopila plin in elektrika. V Freiburgu na Saškem se je prva javna razsvetjava s plinom uvedla leta 1811., leta 1854. pa je Nemec Goebel izdelal prvo električno žarnico. Nekaj časa je medtem petrolej skušal izpodriniti plin in elektriko, vsaj kar se tiče hišne razsvetljave. Toda vlada petroleja na tem področju je bila le začasna in električna žarnica je na koncu premagala sleherno konkurenco. In ko je zatriumfirala, je razsvetljavna industrija razvzela razmah, kakršnega prednamci pač nikoli niso slutili.

Koliko tehta človeška duša

Svoj čas je ameriški zdravnik dr. Max Dougall na svojevrsten način postal junak svojega časa, ko je trdil, da je dognal, koliko tehta človeška duša. S posebno, v ta namen pripravljeno tehtnico je ugotovil, da postane človeško telo 16 do 32 gramov lažje v trenutku, ko človek da poslednji dih iz sebe in mu zastane srce. To opazovanje, ki brez dvoma premore svoje jedro, pa je dobilo nov pomen, ko so se italijanski učenjaki lotili nadaljnjega raziskovanja na postavki, da razlika v teži med

Učite se znanstvene kuhe!

Popularizacija znanosti dosega baš v naši dobi velike uspehe. Poglejte si kakršnega koli dvanajstletnega dečka današnjih dni: sposoben si je sam sestaviti svoj radijski aparat. Nikakor mu ne zadostuje to, da bi popravil kakšen okvarjeni hišni električni zvonec. Našim otrokom dajejo že v šoli velik del uporabnega znanja. Zakaj bi jim torej ne posredovali tudi temeljnih načel znanstvenega kuhanja?

V kuhinji se moramo zavedati dveh stvari: kemičnih pogojev in fizikalnih dogajanj. Pod kemičnimi pogoji razumemo dejstvo, da se dado skoraj vsa živila ločiti v štiri velike skupine, in sicer po prevladovanju poedinih kemičnih snovi v njih. Te štiri skupine so:

1. skupina albuminov (beljakovin), 2. skupina škroba in sladkorja, 3. skupina maščob in 4. skupina rudninskih soli. Moderna znanost je odkrila pred časom še neki drugi čudni vir energij v živilih, vir, od katerega zavisi prav za prav končni hranilni učinek dotičnega živila: to so tako zvani vitamini.

Najprvo torej beljakovine: njih najbolj preprosta oblika je jajčni beljak. V vseh vrstah mesa nahajamo dalje v prvi vrsti beljakovine. Tako sestoje prožna tkiva našega telesa večji del iz albuminov. Ker porabi naš organizem mnogo teh snovi, mu jih je potrebno tudi stalno nadomeščati. Pod vplivom vročine se beljakovina sesiri. Če meso kuhamo, se beljakovine seveda tudi sesirijo enako kakor če skuhamo jajce. Važno je torej to, da zadenemo pravo temperaturo, pri kateri se albumini sesirijo. Tu je ena izmed najbolj bistvenih, čeprav najbolj preprostih skrivnosti kuharske umetnosti.

Sedaj preidimo k škrobu: ta je glavna sestavina žitnega zrna, iz katerega dobivamo moko. Moka je eno naših najvažnejših živil. Tudi tukaj obstoji vsa spretnost kuharske umetnosti v nekem posebnem triku: na pravem razmerju med moko in vodo temelji velika vrsta kuhinjskih receptov, od kaše do najbolj prevejanih močnatih jedi.

In sladkor! Nahajamo ga v sadju, v zelenjavah in tudi v mesu. Mnogo sladkorja dobimo v konjskem mesu in pitanih goseh. Če sladkor segrejemo in mu dodamo vode, nastane gosta tekočina. Če to še dalje segrevamo, se spremeni v karamel. Tudi tu ima prava stopnja segretja največjo ulogo.

Toliko uporabljamo v kuhinji v vseh mogočih oblikah, kot maslo, mast, loj, smetano, margarino in olje. Uporabljamo jih skoraj za vse naše jedi. Tolšča se rada topi in spreminja v skladu s segretjem tudi svoj okus. Če jo prehitro segrejemo, se lahko pokvari, potem postane težko prebavljiva in celo strupena.

Končno še rudninske soli, pred vsem kuhinjska sol. To nahajamo v živilih sicer že po naravi, vendar pa le v prav majhnih količinah. Zato moramo jedem dodajati rudninskih soli.

Izkušnje so učile, da se po prevelikem segretju v živilih nekaj pokvari, kar pomeni njihovo največjo moč. To moč so imenovali vitamine. Ker se z običajno kuho zelo mnogo živil segreje nad 120 stopinj, skuša spretni kuhar nadomestiti uničene ali oslabele vitamine. To se dogaja s citronovo kislino, svežim maslom, solatami itd.

Ognjeni element je v rokah spretnega kuharja morda najvažnejši instrument. Nešteti so načini, po katerih se ga lahko poslužimo. Jedi lahko kuhamo v vodi, lahko jih v tolščni koneli cvremo, lahko jih pečemo ali pražimo, dušimo ali parimo. Pa čeprav se v kuharskem področju fantaziji odpirajo že tako neomejene možnosti, vse temelji končno na tistih štirih skupinah in na navzočnosti vitaminov, kakor smo povedali zgoraj. Če dobro razumemo, kaj se v tistih štirih primerih dogaja v loncu ali v kozi, tedaj se lahko lotimo kuhe. Tu so osnove kuhinjske umetnosti, a potem se pričnejo prevejanosti. Najprvo je treba vedeti, kako poedina živila medsebojno vezati, potem lahko stopimo v veliki, neizčrpni svet omak. A tudi če smo tu doma, nam bo manjkalo še mnogo do ponosnega naslova popolne kuharice ali celo kakšnega kuhinjskega šefa. Toda najvažnejše so osnove, ki smo jih omenili. Če se, spoštovane dame, spravite z razboritostjo, okusom in nekaj spretnosti k ognjišču si boste znale pomagati tudi v najtežavnejših položajih. Tedaj boste lahko celo svoji kuharici dajale nasvete — odprto ostane samo vprašanje, da-li bo ta poslušala...

Zanesljivo sredstvo proti nespečnosti

Znani norveški nevrolog prof. dr. Bruno je našel, kakor poročajo norveški listi, zanesljivo sredstvo proti nespečnosti. Poslej, tako pravi on, se ljudem ne bo več treba zatekati k bromovim preparatom, ki slabe srce, ne bo jim več treba iskati najbolj črne teme ali se ukvarjati z avtosugestijo, ker bodo imeli na razpolago preprosto in naravno metodo, ki jo lahko vsakdo uporabi. Nova zapoved, kako si zagotoviš spanec, je naslednja: Stegni in nato popusti vse mišice, posebej mišičje, ki uravnava želodec in trebuh. Nato globoko vdihni, tako da popolnoma izprazniš pljuča, pa tako, da ti pri tem nobena mišica ne otrpne. Ko napraviš prvi vdih, globoko in počasi izdihni, da se tudi zadnji kotički pljuč napolnijo s krvjo in kisikom. Te dihalne gibe pa je treba izvršiti tako, da se hkratu gibljeta tudi prepona in spodnja polovica prsnega koša. Ko napraviš nekaj vaj, ti postanejo ti gibi povsem lahki in naravni, saj v ležečem položaju sami dihamo s prepono. Gre samo za to, da dihnemo globlje in bolj mirno, tako da nikoli ne skrčimo prsnih mišic. To je vse. Komaj osemkrat tako vdihnemo in izdihnemo, se nam zazeha — v znak, da se je približal globok, dobrodejen spanec. Vsi, ki so preizkusili to metodo, se pohvalijo, da so z uspehom prav zadovoljni, ker so našli spanec iz svojih otroških let.

Za odpravo nemškega „sch“

Pismenko »š«, ki se nam. pripadnikom slovanskih narodov, zdi tako enostavna kakor vsaka druga črka v abecedi, neslovanski narodi izražajo s tvorbami iz več različnih črk. V italijanščini ste brez dvoma opazili, da se črka š piše »sc« (pred i in e), Francozi jo označujejo s »ch«, Angleži z »sh«, Nemci pa jo pišejo kar s trojico konzonantov: »sch«. Vojna uči narode štetinje na vseh področjih življenja, pa ni čuda, da se je tudi med Nemci nedavno začelo živahno gibanje za poenostavljenje črke »sch« — iz gospodarskih razlogov. Črka »sch« se v nemščini zelo pogosto rabi — statistika je pokazala, da na 10 milijonov besed pride okrog 500.000 »sch«, to se pravi, da je med vsakimi 20 besedami ena, ki vsebuje to pismenko. Če vzamemo za primer strojepisko, ki piše vsak dan 30 pisem po 300 besed, piše torej »sch« okrog 450 krat in mora zato 1350 krat udariti tipko, medtem ko slovenska strojepiska potrebuje za isti efekt samo 450 udarcev. Če te številke pomnožimo na mesece in leta, pridejo bajne številke na plan. Pa ne samo delo — tudi ogromno množino materiala, papirja in črnila, požre nemška črka »sch«. Zato so v Nemčiji začeli misliti na to, da se pisanje »sch« poenostavi v »sh«, ki naj bi v bodoče predstavljalo nemški »š«.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

246. »Plaid« nam pomeni danes »plašč, površnik«. Kaj je označevala prvotno ta beseda?

247. Kako se imenuje perzijska prestolnica?

248. Ali obstoji lahko vsaka snov kot trdo telo, tekočina in plin?

•

249. Naš šahovski problem

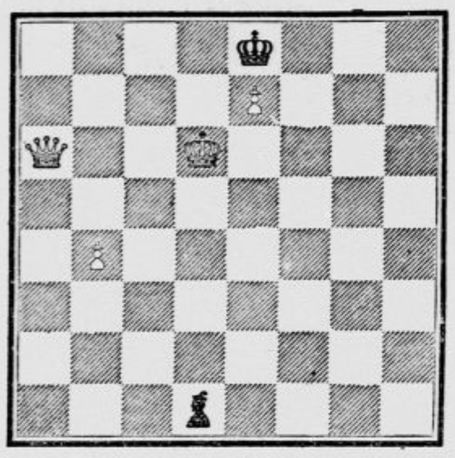

Mat v treh potezah!

•

250. Kako velika je milijarda?

Tisoč milijonov! — Res je. Toda ali si znate to število nazorno predstavljati? V koliko letih poteče po vašem mnenju n. pr. milijarda minut?

* * *

Rešitve nalog 28. t. m.:

241. Za najdražji znamki veljata med filatelisti rdeča 1-pennyjska in modra 2-pennyjska z otoka Mavricija, ki izvirata iz leta 1847.

242. Para je plinavo stanje, v kakršno se spreminja tekočina, ko vre. Eter vre pri 35°, alkohol pri 78°, voda pri 100°, živo srebro pri 357°. Plin je snov, ki je v tem stanju že pri običajnih temperaturah vsakdanjega življenja. V nasprotju s plinom se para zgosti in utekočini, čim se zviša pritisk ali zniža temperatura. Odkar je dognano, da se lahko vsak plin pod določenimi pogoji utekočini, ni prave razlike med paro in plinom.

243. Kanalski otoki so skupina pred severno francosko obalo in obsegajo otoke Jersey, Guernsey, Sark ter Alderney. Ti otoki, ki štejejo skoraj 100.000 prebivalcev, so pripadali Angleški, vendar v obliki dveh samostojnih republik z lastno ustavo. Uradni jezik je bil francoski, med tem ko govori ljudstvo večinoma neko normansko narečje. Otoki so izredno rodovitni in prekrasni, na njih rasejo navzlic precejšnji zemljepisni širini povsem južne rastline, kakor smokve, agave in visoke praprotnice. Podnebje je tako milo, da se pogostoma v decembru vrtnice tam še enkrat razcvetejo. Po polomu Francije so otoke zasedli Nemci.

244. Ahacelj in Behacelj na slikarski razstavi

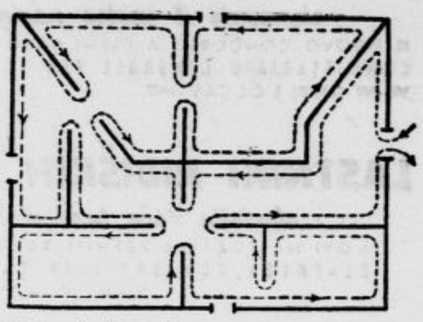

Rešitev kaže slika.

•

245. Evklidov problem

Osel je nosil pet, mezeg sedem vreč.

Nekoliko škotskih

Angleži, ki se čutijo vzvišene nad drugimi ljudstvi, so iz drugače dobre lastnosti, ki se drži Škotov, namreč iz njihove štedljivosti, napravili snov za neštete anekdote. Tako trdijo, da odvzame Škot ujeti ribi črva, da bi ga lahko uporabil za naslednjo ribo.

Nekdo, ki je potoval v Aberdeen, najštedljivejše mesto med štedljivim škotskim ljudstvom, pripoveduje, da se je vozil v kupeju s starim možakom, ki mu je povedal, da se vrača po štiridesetih letih prvič spet v domači kraj. Na postaji je čakalo starega moža njegovih pet bratov. Vsi so imeli dolge, valovite brade. Malo presenečen je vprašal mož, ki se je vračal domov: »Zakaj ste si pustili brade rasti?« — »Ker si pred štiridesetimi leti vzel britev s seboj!« so mu odgovorili bratje.

Isti potovalec pripoveduje, da je na sprehodu skozi nočni Aberdeen opazil, da vse javne ure stoje. Zvedel je, da ure ustavljajo ob sončnem zatonu — da bi se jim kolesja ponoči po nepotrebnem ne obrabljala...

Kot pripomoček zoper morsko bolezen so mu priporočili, naj si vtakne kovanec za 1 šiling v usta. Nihče pač ne bo tako lahkomiseln, so menili vrli Aberdeenčani, da bi tako dragocen denar izbljuval...

Tudi Škoti so praznoverni. Menijo, da prinaša nesrečo, če si več nego petnajst oseb prižge pipo z isto žveplenko.

Ko je neki možak iz Aberdeena na cesti našel obliž zoper kurja očesa, si je takoj nataknil čevlje iz svojih deških let, ki so mu bili postali seveda preozki. Ni maral, da bi bil srečni lastnik najdenega obliža brez vsakega haska.

Neki tujec je na Škotskem priredil piknik za svoje prijatelje. Vsak izmed povabljencev naj bi vzel kaj s seboj. Povabljeni Škoti so vzeli s seboj — svoje sorodnike.

Ta tujec je doživel na Škotskem sploh še marsikakšno podobno. Tako mu je padlo v oči, da uporabljajo poedin najemni stol v javnih parkih kar cele družine skupaj. Sedijo drug drugemu na kolenih, samo da bi jim ne bilo treba najeti kaj več stolov. — V nekem poštnem nabiralniku v istem mestu so našli dve pismi, naslovljeni na dve različni osebi. Pismi sta bili prilepljeni drugo k drugemu z eno samo znamko — odpošiljatelj si je hotel na ta način prišteditи izdatek za drugo znamko. — Mnogi Škoti stopajo po petah, da bi se jim podplati na čevljih čim manj obrabili. — V aberdeenskih taksijih se vozijo ljudje po večini obrnjeni s hrbtom proti šoferju, ker ne prenesejo pogleda na številke, ki skačejo v taksijski uri. — V škotskih restoranih servirajo najrajši emendolski sir, ker ima mnogo lukenj in malo sira. — Če še omenimo, da se je hotela neka znamenita osebnost v Aberdeenu fotografirati samo v profilu, ker bi ji tako zadostovalo zlikati samo eno stran obleke, naj bo teh dovtipov o škotski štedljivosti za danes dovolj.

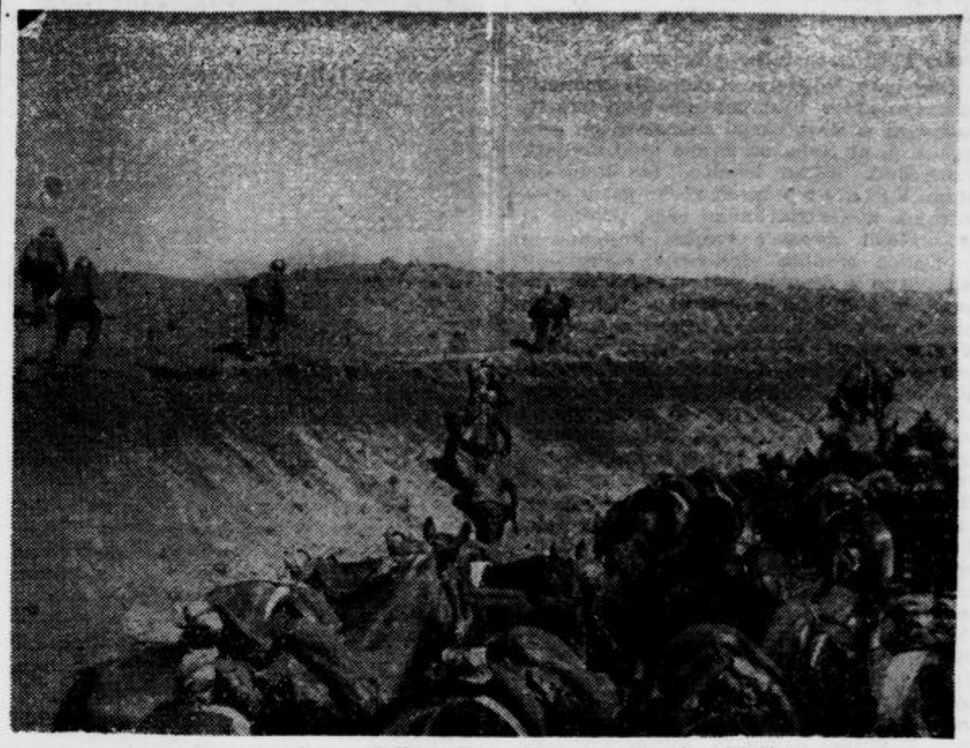

Fronte russo: reparti del Corpo Italiano di Spedizione in Russia, all'attacco di posizioni nemiche nel bacino del Donez — Z ruske fronte: oddelki Italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji v napadu na sovražne postojanke v kotlini Donca

Mož, ki ni nikoli odpotoval

Umljivo je, da se nihče ne loči rad od kraja, kjer se počuti dobro. Dovolj je ljudi, ki obstanejo iz tega razloga, včasih za vse življenje, na določenem mestu, pa čeprav tega prvotno niso nameravali in jim je nemara celo v škodo. Neprizadetim se vidi to bolj ali manj tragično, čeprav ne brez majhne primesi komike. Naravnost smešno in groteskno pa učinkujejo ljudje, ki so stalno pripravljeni, da odpotujejo, pa svojega namena nikoli ne izvedejo.

Proti koncu 18. stoletja je živel v Londonu čudak, edinstven v svoji vrsti, bivši trgovec z začimbami Joe Capper. S trgovsko sposobnostjo si je nabral precejšnje imetje, šel je tudi zgodaj v pokoj. V kensingtonski »Gostilni pri rogovih« je prebival kakor hotelski gost, ki hoče naslednji dan odpotovati naprej. Toda Capper je ostal hotelski gost za vse življenje.

Pred mnogimi leti, potem ko je ostavil svojo trgovino, se je podal na iskanje primernega stanovanja, prehodil je ves London, ne da bi našel kaj primernega. Nekega večera, po brezuspešnem tekanju naokrog, je dospel do smrti utrujen v omenjeno gostilno, da bi si malo odpočil. Bilo je že pozno in sklenil je, da ostane čez noč. Zahteval je torej posteljo, in sicer na svoj posebni način, ki je gostilničarja tako razjezil, da mu je sobo odklonil. Ta odklonitev pa je razjezila spet Capperja in sklenil je, da bo sedaj še celo ostal. Šlo mu je samo za to, da bi gostilničarja pošteno razdražil. Obsedel je trmasto na svojem stolu in se je z gostilničarjem tako prepiral, da je postalo temu na zadnje dolgočasno in mu je dovolil posteljo. Ta postelja je postala gospodu Capperju ležišče za celih pet in dvajset let, do konca njegovega življenja.

Najbolj groteskno je bilo pri vsem tem to, da Capper gostilničarju sploh ni nikoli povedal, da namerava ostati njegov stalni gost in najemnik. Nikoli se ni ž njim določno pogodil za oskrbo in prenočevanje, hotel je le, da bi ga smatrali za gosta enega samega dne. In vsak dan je grozil, da bo že v zgodnjem jutru novega dne zapustil to »bedno beznico« za vselej, beznico, v kateri mu tako po pasje streže gostilničar, ki mu enako slabega ni več na svetu. Nemogoče gostilniške hrane je do grla sit — je govoril možak vsak dan — in žal mu je vsake ure, ki jo je prebil v tej revni bajti. Toda zaključek vsakega takšnega razsajanja je bil vedno isti: Capper je izustil vse psovke, ki so mu prišle na jezik, in je — ostal.

Bil je mož, ki je živel po uri. Pozimi in poleti je vstajal ob istem času, si sam pripravil zajtrk, ko ni bil v hiši še nihče pokonci, jedel je vedno iz istega krožnika in z istim priborom, opoldne je popil isto količino vina, zvečer isto količino groga, in prav tako je redno plačeval isto vsoto za svojo oskrbo, namreč štiri funte in osemnajst šilingov vsakega pol meseca. Možak je bil hudo koleričnega značaja in zlasti to ga je spravljalo iz sebe, če kdo ni soglašal ž njegovimi nazori. Z gosti v hiši pa se ni spustil nikoli v pogovor, le tu pa tam je s stola, na katerem ni smel nihče drug sedeti, vrgel kakšno jedko opazko v njihove pogovore in je bil sploh vedno razpoložen za kakšno norčavo bolj surove vrste. Upravljanje peči je smatral za svojo posebno pravico, gorje mu, ki se je drznil poseči z grebljico v ogenj! Mož jo je dobil s palico po hrbtu. Poleti se je Capper zabaval ponajveč s tem, da je v gostilniški sobi muhe pobijal. Če je kakšen gost zagodrnjal nad tem njegovim, precej vznemirljivim delovanjem, je začel Capper psovati Francoze, češ: »Kako te falote sovražim! Hotel bi jih pobiti kakor muhe tu!« In potem je pograbil palico ter je začel ž njo kakor nor udrihati po muhah, da je vse pokalo in da so pobite muhe ležale vsenaokrog. Potem se je običajno sprl z gostilničarjem, zagrozil je, da bo naslednji dan odpotoval, zahteval je račun, začel pospravljati svoje stvari — in je ostal.

V začetku septembra 1804. pa je moral Capper v resnici odpotovati. Umrl je v starosti 77 let in se je do svojih zadnjih dni ponašal s krepkim zdravjem. V njegovi zapuščini so našli 30.000 funtov, ki jih je namenil svojim ubogim sorodnikom.

Ta angleški čudak je bil model za eno izmed najbolj zabavnih figur v delih velikega nemškega ironika in fantasta E. T. A. Hoffmanna. V njegovih »Hudičevih eliksirjih« nahajamo Capperja v podobi Irca Ewsona. Celo specialisti za Hoffmanna tega dolgo niso vedeli.

ANEKDOTA

Znamenitega monakovskega anatoma in kirurga prof. Rüdigerja so povabili v neko družbo, kjer si je moral vsak izmed gostov nekaj izmisliti, da bi pozabaval druge. Gostitelj se je obrnil do Rüdigerja, da bi tudi ta pokazal, kaj zna: »Nu, gospod profesor,« je dejal, »doprinesite še vi majhen prispevek k splošni zabavi.«

»Drage volje,« je odgovoril Rüdiger. »Ali naj vaši milostivi ali vaši hčerki izrežem slepiča?«

VSAK DAN ENA

»Poglej, Miha, tukaj je nekdo preložil Jakove hišne stopnice!«

•

PESNIK

Ona: — Pokazala sem svojemu očetu stihe, ki si jih posvetil meni.

On: — No, in kaj je rekel?

Ona: — Bil je zelo vesel, da se ne omožim s — pesnikom.

Formazioni corazzate italiane in territorio egiziano — Italijanske oklopne edinice na egiptskem ozemlju

Fronte russo: Nella zona occupata dall'Armata italiana in Russia le nostre sussistenze distribuiscono viveri agli abitanti — Z ruske fronte: V področju, ki ga je zasedla italijanska Vojska deli pomožna služba jedi prebivalstvu

KULTURNI PREGLED

Ing. C. Jeglič

Na rešeto!

II.

Kdor se ukvarja s tem, da goji in prideluje vrtnine, se v našem jeziku pravilno imenuje **vrtninar** (vrtninarica). To velja tudi za onega, ki nima izrecnega vrta, ker to in ono vrtnino pridelujemo lahko na pr. tudi na njivi. (Glej članek M. Ambrožiča v »Sadjarju in vrtnarju« l. 1940 str. 175.) Novo ime vrtninar zelo dobro pristoji onemu, ki goji, proizvaja vrtnine (zelenjavo, sadike, vrtno sadje, cvetlice); ne označuje pa ta beseda vse tiste dejavnosti, ki jo pojmovno obsegata **vrtnar** in **vrtnik.**

Vrtovi se ne grade in ne goje le zaradi pridelkov; so vrtovi, ki po svoji obliki in vsebini postajajo v prirodo razširjeno stanovanje, in zlasti nekaterim meščanom služi vrt predvsem za razvedrilo in odpočitek; znabiti vodijo koga v vrt celo umetniški nagibi, ki človeka obvladajo tako, da vsak svoj prosti čas prebije v strastnem prijateljstvu z dragimi rastlinskimi bitji in da se venomer pobožno približuje lepoti, ki jo hoče doživeti v svojem vrtu. Takšnemu človeku bi bržda bilo krivo reči le »vrtninar«.

Vrtnar v širšem pomenu besede naj še dalje označuje vsakogar, ki se bavi z obdelovanjem vrta; bodisi zaradi prodaje vrtnih pridelkov ali zaradi kakršnega koli zaslužka in tvarnih koristi ali pa zgolj zaradi posebnega veselja za vrt. — Vrtnarska proizvodnja se po samem predmetu kulture ne loči od poljedelsva (n. pr. zelje se lahko goji na vrtnarski, intenzivnejši način ali pa kot sadež poljedelske kulture). Vrtnar le intenzivneje obdeluje svojo zemljo in intenzivneje neguje rastline, često z umetnimi sredstvi, n. pr. pod steklom, v posebnih rastlinjakih, v toplih gredah itd., kar vse štejemo pod pojem vrta. Vrtnar proizvaja za pridobitne namene, zaradi zaslužka (da si pridobi tvarnih koristi) ali pa zgolj za estetske namene, kakor to delajo nekateri od tako zvanih »ljubiteljev«. Toda področje vrtnarjeve dejavnosti sega tudi v urejevanje vrtov. Sicer je urejevanje vrtov prost in lahko samostalen poklic, v praksi je pa tako, da producenti vrtnarskega rastlinja večinoma tudi urejajo nasade in vrtove. Jedro vrtnarskega delovanja je torej proizvodnja in urejevanje vrtov; trgovski in obrtni vrtnar pa se bavi še z vezanjem cvetja (napravlja šopke, izdeluje vence in razne aranžmaje po naročilu).

Vrtnik je prvotno res soznačnica »vrtnarju«, torej enakega pomena kot »vrtnar«. Beseda vrtnik je bila doslej že skoraj pozabljena, čeprav je pravilna in lepa. Napačno bi bilo trditi, da nobeni besedi, ki pride iz naroda, ne smemo dati drugega ali posebnega pomena, ki ga prvotno nima. Današnje izrazoslovje mora najti razlike za marsikaj, o čemer se nekdaj sploh ni govorilo. Zato bo menda prav, če z »vrtnikom« označimo posebej nepoklicnega vrtnarja, ki se poleg druge svoje službe in drugega rednega dela peča tudi z obdelovanjem vrta. Le navaditi se bomo morali pravilnega naglasa pri vrtniku in vrtnici.

Ime vrtninar naj pa označuje one poklicne vrtnarje in tudi vrtnike, ki delajo na vrtu predvsem zato, da vzgoje in pridelajo razne vrtnine.

Naj ob tej priliki spomnim še na »vrtnega arhitekta«. Tisti, ki zasnuje in gradi vrt, ki je zanj treba prostor izoblikovati z živim in neživim gradivom, je seveda **vrtni** arhitekt (graditelj), ne pa »vrtnarski arhitekt«. Navadno si ta naziv najrajši prisvajajo oni, ki nimajo visokošolske izobrazbe, često torej le zaradi večjega »ugleda«. Vsekakor »vrtni arhitekt« ni akademski naslov, ampak označuje le poklic in službo. Moral bi pa biti pravi vrtni arhitekt rojen za vrtno umetnost. Lep vrt lahko ustvari le oni, ki zna vnaprej doživljati lepoto vrtnih prostorov, ki zna zamisliti pojav in obličje vsake rastline na pravem kraju, v primerni družbi in v prirodno utemeljenih bioloških skupinah ter vnaprej vidi in prečustvuje vse občestvo vrtnega življenja; marsikaj ne gre na papir in mora naravnost iz srca v živo zemljo in rastlino. Zato je vrtni umetnik več kot šolan arhitekt. — Kaj pa pomeni vrtni ali vrtnarski »tehnik« in »tehničarka«? Navadno se tako nazivajo absolventi srednjih vrtnarskih šol, ki so praktično in teoretično izučeni ter obvladajo strokovno tehniko (način izpeljave) vseh vrtnih del. Je pa takšen tehnik — po zgornjih pojasnilih — lahko tudi vrtni arhitekt.

•

Nekateri sprašujejo: zakaj pišete včasi »na vrtu«, drugič spet pa »v vrtu«? Ni to vselej le površnost, znabiti piše kdo tako, ker je strokovno in jezikovno zelo tenkočuten. No, ozkosrčen pismouk bo odprl slovarje, stran to in to, in bo znal takoj dokazati: **na** vrtu — im Garten, tako je zapisal Pleteršnik, tako pišejo vsi, ki stvar dobro razumejo! In vendar je bolje, da si v takem primeru najprej jasno predstavimo, kaj hočemo povedati.

Zelenjadni vrt gledamo navadno kot ploskev, vrtno »parcelo«, razdeljeno v gredice; gremo **na** vrt in delamo **na** vrtu. Tudi izmed okrasnih vrtnih naprav je marsikatera zgolj ploskovita, ne daje vtisa kubične razsežnosti, preračunana je zgolj na linearen in barven dekor (geometrični vrtovi). Prav tako zvečine nimamo nikakega jasnega občutka, da stopamo v poseben prostor, kadar hodimo n. pr. po sadnem vrtu, ki je enakomerno po vsej površini zasajen s pravilno oblikovanimi drevesci (plantaža), pa čeprav je ta vrt ograjen. Vzemimo še tale primer: ob hiši je ograjen sadovnjak, lepo zelena trata, nad njo senca košatih jablan; pa bom rekel, da grem **na** vrt, če mi je v očeh predvsem trata, ki grem nanjo počivat. Odločilen je torej občutek: ali v danem primeru občutimo samostalno **telesnost** vrtne oblike, ali torej baš telaj občutimo izoblikovanost vrtnih prostorov ali pa dojemamo predvsem površinsko podobo vrta.

Včasi je pri domači hiši vrtič — čuda majhen, če ga z metrom meriš, in čuda uloben, prijeten in kar prostoren, če v njem sediš in ga uživaš: vse naokrog ob vrtni ograji zeleni gosto grmovje, nad vrtičem se razpenjajo kot prozoren baldahin košate veje starega drevesa in spodaj je klop, ob njej se bohotijo zelene praproti kot v samotnem gozdnem kotičku — prijazen in domač je ta prostor, kakor skoz okno v tihi sobi gledaš med vejami v svetlo nebo. Pa pravi mamica: »Zdaj pa pojdimo v svoj vrtič«! In gredo kakor v prijazno sobo, ki je njihov dom. — Ali je pa vrtič, nič večji in nič manjši, ki se prav tako tesno oklepa hiše: ves je soncu odprt pa hodimo nanj kot na poletno teraso (gremo **na** vrtič), da se naužijemo svežega zraka in pokramljamo preko plota s sosedi. — Pogovarjam se tu in tam o vrtnih zadevščinah pa nobena mamica, noben gospod, ki zna po svoje govoriti, se nikdar ne zmoti, vselej prav pove, da prihaja z vrta ali iz vrta, kakor ga pač občuti in doživlja.

Spomnimo se še na to, da čisto prav govorimo: **na** polju, **na** njivi, **v** sadovnjaku, **iz** gozda, **s** travnika. Vrt pa nima zgolj dvodimenzionalne razsežnosti, ampak je včasih kar očitno za sebe izoblikovan **prostor** (kompozicija več prostorov). Marsikdaj celó naravnost govorimo o vrtnih prostorih, ki jih stvarjajo kulise drevja in grmovja. In če pravimo: v park in iz parka, — bom rekel tudi: v vrt in iz vrta. Kajti prav tako ne morem trditi, da grem **na** sobo, kadar hočem vanjo pošteno skoz vrata.

•

Ali smo v vrtu ali na vrtu, često nam je potrebna **lopata,** da prst premečemo, često moramo zemljo tudi **»štihati«.** Zakaj smo si izposodili tujko »štihanje« in štihačo? Zato, ker mislimo, da nam tuja beseda bolje pove, česar ne znamo na kratko in preprosto povedati z domačo besedo; v resnici pa tudi spakedranka »štihača« prav nič točno ne označuje dela, ki ga imamo v mislih. Marsikatera tujka je nesmotrna, slepilna in jezikovno nepoštena (dr. Kolarič).

Kaj je bistvo »štihanja«? Orodje, s katerim to delo opravljamo, ni navadna lopata, ampak posebne vrste; z »lopato« (v prvotnem smislu besede) zemljo premetavamo in jo ravnamo, lopamo, sneg kidamo, žito vejamo, gramoz in premog grabimo itd. S »štihačo« pa zemljo **režemo** in odrezano zagrabimo, obrnemo, prevržemo in sekamo. Torej to ni samo »vbadanje«, kakor pravi nemški »stechen«, in štihača ni »bodil«. Je pa že mnogo krepkejši in točnejši naš izraz **zemljo rezati.** V Pleteršniku sem našel besedo »rézavka« = die etwas schneidet. Lopáti, s katero zemljo režemo in premečemo, bi torej lahko rekli: **lopata rézavka.** M. Ambrožič ji je pa dal ime **rezáča** (glej letošnjega Sadjarja in vrtnarja št. 9—10); tudi ta beseda pojmovno ustre-

Kronika

* **Princ Pijemontski na vojaškem slavju.** Kr. Vis. princ Pijemontski, ki se je nekaj dni mudil na Siciliji na inšpekciji čet, katerim načeljuje kot poveljnik Južne armade, se je udeležil domačega slavja nekega pehotnega polka v Napoliju, ki so mu prisostvovali tudi številni predstavniki vojske in civilne uprave. Množica civilnega prebivalstva, ki se je zbrala ob tej priliki, je visokemu gostu priredila prisrčne ovacije.

* **Dom Dopolavora v Hannovru.** Italijanska kolonija v Hannovru je prav številna, saj je Hannover znan po svoji veliki industriji. Za razvedrilo in prosveto italijanske kolonije je bil že svojčas ustanovljen Dopolavoro. Te dni so svečano blagoslovili njegov dom, v katerem se zdaj redno vrstijo zabavne in poučne prireditve za italijanske delavce.

* **Prva odlikovanja z vzhodno kolajno.** Za tiste, ki so se borili minulo hudo zimo na ruski fronti, je določil Adolf Hitler novo odlikovanje, ki se imenuje »vzhodna kolajna«. Te dni so bili s trakom te medalje odlikovani nekateri pripadniki nemške vojske in oboroženih oddelkov SS. Trak je temnordeč ter ima tanko belo-črno-belo progo v sredi. Prvi tak trak je dobil poveljnik neke čete, ki se je pozimi borila na severnem odseku vzhodne fronte. Prejel je odlikovanje, preden se je odpeljal na dopust. Izdelava »vzhodnih kolajn« bo trajala še nekaj časa, zato bodo do nadaljnjega podeljevali samo trakove.

* **Pomembna odkritja v katedrali v Lucci.** V katedrali v Lucci se to poletje vrše nekatera restavracijska dela, pri katerih so zidarji odkrili nekatere dragocene starinske umetnine, ko so odkrušili vrhnjo plast stene. Ko so našli prve sledi, so bili k sodelovanju povabljeni strokovnjaki, ki so odredili celotno obnovitev stranske stene katedrale in pa fasade sv. Apolinarja, ki sta bili doslej povsm zakriti po neki drugi kapeli. Na ta način so prišli do spoznanja, da je bila cerkev svoj čas sestavni del starinskega samostana. Strokovnjaki si obetajo, da bo sistematično delo dovedlo do zanimivih najdb.

* **Celuloza iz slame.** Poizkusi, proizvajati celulozo iz pšenične, riževe in iz slame ostalih žit, so dali že doslej prav lepe uspehe in je upravičeno pričakovati, da se bodo rezultati še stalno boljšali. Celuloza iz slame se ni obnesla samo za proizvodnjo papirja, temveč tudi za izdelavo umetnih tkanin. Na ta način bi se proizvodnja celuloze dvignila za okrog 42 odstotkov, kar spričo naraščajoče potrebe v času vojne nikakor ni brez pomena. Celuloza, pridobljena iz riževe slame, ima skoraj iste kvalitete kakor celuloza iz slame drugih žit, če izvzamemo večjo količino vode. Cena na ta način pridobljene celuloze ni visoka, zlasti če je slama zanjo v bližini tovarne na razpolago.

* **O pobijanju verižništva na Štajerskem in na Koroškem** poroča »Tagespost«: »V številnih odredbah je nemška vlada že nastopila zoper verižništvo in opozorila na splošno škodljivo početje tistih elementov, ki ogražajo prehrano s svojim nečistim početjem. Generalni državni tožilec pri višjem deželnem sodišču v Gradcu je zdaj naročil podrejenim državnim tožilcem na vsem Štajerskem in na Koroškem, naj kar najostreje nastopajo zoper verižnike, najsi je vrednost predmeta majhna. Dejstvo, da se hoče kdo okoriščati s stanjem prehrane, zadostuje, da bo žigosan kot najnevarnejši ljudski škodljivec, to tudi v primeru, ako niso podane postavke zločina po določbah o vojnem gospodarstvu. Poslej bodo torej državni tožilci predlagali za verižnike ječo, pri večjem obsegu pa smrtno kazen.«

* **O veliki krvoločnosti srebrne lisice** poročajo iz Herbertholda v Poruhrju. Tam je velika farma srebrnih lisic. Ena izmed teh lepih živalic, ki so damam tako všeč, je pobegnila in jo je nos vodil naravnost proti farmi nekega rejca rac. Tu se je obetala velika pojedina, ki pa se je po krvoločnosti srebrne lisice spremenila v pravcato orgijo. Lisica je namreč podavila več kakor sto rack, starih nekaj nad 5 tednov.

* **Operacija slepiča na podmornici.** Listi poročajo o japonskem vojaškem zdravniku, ki je opravil prvo operacijo slepiča na podmornici. Podmornica je plula na odprtem morju in zdravnik je upal, da bo mornarja z vnetim slepičem še možno prepeljati na kopno in ga spraviti v bolnišnico. Stanje pa se je slabšalo in zdravnik se je odločil za takojšnjo operacijo s sredstvi, ki jih pač ima na podmornici na razpolago. Podmornica se je potopila, da je ležala kolikor mogoče mirno in zdravnik je operiral. Ko je prispela podmornica v svoje oporišče, je bil mornar že pokonci.

* **20 let je študiral bliske.** Električar Alojz Saemann je 20 let skrbno proučeval bliske V tej dobi je strela treščila več kakor tristokrat v Bremenu in okolici in takoj po tresku je vneti električar raziskoval posledice ter iskal načina in sredstev, da bi dognal, kako se je mogoče najbolj uspešno zavarovati pred strelo. Uspehi njegovega marljivega dela so vsekakor zelo poučni. Nemško prosvetno ministrstvo je pozorno sprejelo na znanje njegove izsledke in je zdaj naročilo, da bodo Saemannove skice tvorile temelj zbirke o raziskovanju bliskov v električnem laboratoriju berlinske tehnike.

IZ LJUBLJANE

u— **Promocija.** Sedaj smo šele prejeli vest, da je dne 1. julija t. l. promovirala na vseučilišču v Beogradu za doktorico vsega zdravilstva gdč. Engelman Duša iz znane Engelmanove rodbine v Ljubljani. Čestitamo!

u— **Poročila sta se** v cerkvi sv. Cirila in Metoda g. inž. Rudolf Gregorič in gdč. Elvira Špacapan. Bilo srečno!

u— **Maščobe za avgust** bodo trgovci dobili že v petek in soboto 31. t. m. in 1. avgusta pri Gospodarski in Skupni nabavni in prodajni zadrugi, kakor tudi v mestnem preskrbovalnem uradu, tako da pridejo trgovci z začetnicami A—L na vrsto v petek, a v soboto trgovci z začetnicami M—Ž. Vsi trgovci morajo s seboj prinesti knjige o prejemu blaga, da se jim nakazilo tudi dejansko vpiše v knjigo, ker se vse racionirano blago sme oddajati samo po vpisu v knjige. Upravičenci bodo meseca avgusta dobili za maščobo samo maslo. Ker se pa maslo v vročini rado pokvari, naj konsumenti v lastnem interesu kupijo blago takoj prve dni meseca.

u— **Odrezke za sladkor, maščobe, milo, krompir in cikorije** bo mestni preskrbovalni urad prevzemal od sobote 1. avgusta dalje tako, da pridejo v soboto na vrsto trgovci z začetnicami Š do Ž, v ponedeljek 3. avgusta z začetnicami A do F, v torek 4. avgusta z začetnicami G do J, v sredo 5. avgusta z začetnicami K do L, v četrtek 6. avgusta z začetnicami M do O ter v petek 7. avgusta trgovci z začetnicami P do S. Poleg navadne konsignacije odrezkov morajo trgovci zanesljivo prinesti seboj tudi zeleno knjigo o prejemu blaga in oddaji odrezkov, ker sicer ne bi mogli oddati odrezkov.

u— **O stari cesti na Rožnik** nam piše ugleden Ljubljančan: Morda bo zanimalo Ljubljančane, kod je vodila stara vozna pot k cerkvi. Ako greš mimo Čada, se odcepi na levo od poti na Drenikov vrh precej zaraščen kolovoz. To je bila stara cesta od »mežnarja« gor po grabnu k cerkvi. Stari Mrsetnik, tedanji posestnik na Zg. Rožniku je pred več ko 100 leti še hodil in vozil po tej stari cesti. Kočar je bil shod pri cerkvi, so vozili kramarji blago po tej poti. Potem ko je bila leta 1835 izdelana nova cesta niso več vozili po grabnu. Ker ni nihče več popravljal grabna, je cesta in hoja po grapi postala slaba. Do leta 1835 je spadala cerkev na Zg. Rožniku v faro sv. Petra, pozneje je pa pripadla frančiškanski zupniji. Istega leta je delala okrajna oblast novo cesto na Zg. Rožnik. Do tedaj ni bilo k cerkvi druge vozne poti, ko »stara cesta«, ki je mejila na Laznik v gozd in Drenikov graben. Prav verjetno je, da so vplivali oo. frančiškani na zgradbo nove ceste.

u— **Matura.** Objavili smo seznam letošnjih maturantov državne klasične gimnazije. Po pomoti je izostala navedba, da je v VIII b maturiral tudi Boris Vidmar iz Ljubljane Levičeva 49 kar s tem izpopolnjujemo in maturantu enako kakor njegovim tovarišem čestitamo.

u— **Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije.** Vpis v tečaje, ki pričnejo 1. avgusta, kjer poučujejo profesorji po novih predpisih, traja samo še nekaj dni. Izjemoma bo vpisovanje še 1., 2. in 3. avgusta (tudi nedeljo) pri vodstvu tečajev, Zrinjskega 7/II.

u— **Tečaj za popravne izpite v Trgovskem domu.** Začetek v soboto 1. avgusta. Poučujejo strokovnjaki temeljito in uspešno iz vseh predmetov. Honorar zmeren. Prijavljanje dnevno (tudi še v nedeljo 2. avgusta) od 9. do 12: Trgovski dom, pritličje, Gregorčičeva 27.

u— **V počastitev spomina g. Nagodeta,** darujejo za slepce stanovalci hiše št. 115 lir 110.

Obnovite naročnino!

Iz Spodnje Štajerske

Življenje in umiranje. V okolici Maribora je umrl za kapjo 61 letni delovodja Karel Kussmak. Truplo so pripeljali v njegov domači kraj Schwedt ob Odri. Nadalje sta umrla v Mariboru 73 letna postreščkova žena Ana Breznikova in ključavničarjev sin Erik Samide. — V Celju so pretekli teden zabeležili 20 porodov, 4 poroke in 15 smrti. Poročili so se: Jožef Graj in Marija Cizelj, Štefan Grabar in Marija Repin, Vladislav Furlan in Vida Winter, Konrad Kavšek in Amalija Lapornikova, vsi iz Celja. Umrli pa so Franc Malej in 73 letni Jakob Knez iz Celja, Anton Lipuž s Planine pri Polzeli, Angela Brodnikova iz Št. Ruperta pri Laškem, Martin Sevšek od Sv. Magdalene pri Preboldu, Vincenc Bidič iz Paške vasi, Jože Škorjanc iz Tržiš pri Rogaški Slatini, Vladimir Zavolovšek iz Krope pri Gornjem gradu, Roza Župnekova iz Svodnega pri Laškem in Anton Jagodič iz Dola pri Šmarju. V Račjem sta se poročila Janez Breznik, blokovni vodja Heimatbunda, in Štefka Berglezova iz kmečke družine.

O slatinskih vrelcih v Slovenskih goricah razpravlja v mariborskem dnevniku prof. dr. Fran Mišič. Med drugim ugotavlja: Na spodnještajerskem Murskem polju in v Slovenskih goricah je izredno veliko število slatinskih in mineralnih vrelcev. Mnogi izmed njih so znani le najbližjim okoličanom, ki jih tudi edini izkoriščajo, ali pa so napol zamašeni ali zamočvirjeni. O nekaterih vé samo še domače ljudstvo pripovedovati. Pri Gornji Radgoni je bilo nekoč deset takih vrelcev, danes pa ni niti eden več znan. Na peščinah Mure so kamni pogostokrat prevlečeni z usedlinami nekdanjih slatinskih vrelcev. Taki in podobni sledovi nekdanjih slatin se vlečejo od Gornje Radgone do Šent Lenarta. Ta del Slovenskih goric je torej vseskoz bogat na neizkoriščenih zemeljskih zakladih. Treba je samo poskrbeti, da ne izginejo nazaj v zemljo. Potrebno je z vrtanjem nanovo odkriti posamezne žile.

Nevarno trčenje se je primerilo v nedeljo sredi Maribora. 30 letni kolesar Franc Krošelj je na nekem vogalu zavozil v tovorni avto in je v velikem loku odletel s kolesa. Obležal je nezavesten s hudimi poškodbami na glavi in ramenih.

V Braslovčah so odprli prvi žetveni otroški vrtec. Vpisanih je 100 otrok iz trga in okolice. Zgradili bolo večjo barako, da bo za časa vojne v Braslovčah trajen otroški vrtec. Obenem ustanavljajo otroški vrtec na Gomilskem.

Nesreče. Na mariborskem tovornem kolodvoru je prišel 40 letni odlpravljalec vlakov Jožef Osterman med odbijače vagonov, ki so mu docela zdrobili in odtrgali levo roko. V nekem mariborskem velikem podjetju je padla 34 letna Ana Turšičeva pri urejanju škatel z visoke lestve in se je polomila po nogah. Posestnica Elfrida Kasperjeva iz Košakov je padla in se polomila. Poškodovanci leže v mariborski bolnišnici.

Tatvina ali prevzetnost? Pred otroškim vrtcem v Razvanju se je v nedeljo popoldne ustavil sivo lakiran osebni avto, v katerem so se vozili neki moški, njegova žena in dva otroka. Mož je odprl vrata k otroškemu vrtcu, se poslužili lestve in se povzpel na podstrešje. Vzel je velik prtič. Nato se je z ženo in otrokoma polastil zaloge sadežev, namenjenih za otroke vrtca. Zbirko sadežev so prenesli v avto, nakar so oddirjali dalje. Marborski dnevnik pripominja: »Zares čedna družina, da lahko človek kar strmi. Potrošijo bencin, ki je potreben za važnejše vožnje kakor za nedeljske popoldanske izlete. potem se pa še polastijo javne lastnine!«

Kokošje in kunčje družine predstavljajo danes pravcati zaklad, zato jih je treba ne samo krmiti in pasti, marveč tudi skrbno varovati pred štirinožnimi in dvonožnimi dihurji. K pozornosti opozarjajo tatvine kokoši, ki so se prigodile že v raznih krajih. Tako je pred nekaj dnevi izginilo iz kokošnjaka posestnika Henrika Žerjava v mariborski okolici 5 kuncev in 4 lepe kokoši. — Orožništvu se je posrečilo izslediti dva dihurja v ženski podobi. Marija Dvoršakova in Antonija Vizjakova s Pobrežja sta kaj radi kolesarili po deželi. Povpraševali sta za krompirjem, »mimogrede« pa sta pobirali kokoši. Nazadnje sta imeli hudo smolo. Pri posestniku Ertlu na Pobrežju sta že vlovili krotko kokoš in jo spravili v vrečo. Prav tedaj pa je prišel gospodarjev sin domov. Zaman sta se ženski otepali, ko ju je prijel in izročil orožnikom.

Agrarno-politični urad Heimatbunda in njemu podrejeni uradi pri okrožnih vodstvih na Spodnjem Štajerskem so pričeli poslovati. Te dni je bilo prvo zasedanje zastopnikov teh uradov in je vodja Nitzsche poročal o nalogah agrarno-političnih uradov v Nemčiji. Nato je dal poverjenik za prehrano in kmetijstvo, deželni kmetski vodja Hainzl, občina navodila za praktično delo. Slednjič je spregovoril vodja Heimatbunda Franz Steindl, ki je rekel, da velja za sedanje tedne in mesece edina parola: »Vse za zmago nemškega orožja in za zmago nemštva vobče«.

Z Gorenjskega

Osamosvojitev koroške kmetijske zveze. Z naredbo nemškega državnega kmetskega vodje je bilo letos v aprilu določeno, da bo koroško kmetijstvo, ki je bilo doslej zastopano v skupni kmetijski zvezi za Štajersko in Koroško v Gradcu, poslej imelo svoj sedež v Celovcu. Za koroškega deželnega kmetijskega vodjo je bil postavljen dosedanji celovški okrožni kmetijski vodja Reinhold Huber. Delo na organizaciji koroške kmetijske zveze v Celovcu se postopno izpopolnjuje. Predvidoma bosta začela prva dva oddelka (uprava) uradovati s 1. oktobrom. Dosedanje skupno glasilo kmetijstva na Štajerskem in Koroškem bo prenehalo izhajati in ga bosta nadomestila dva nova tednika za Štajersko in Koroško (z Gorenjsko vred).

Daleč na severni fronti je padel poročnik pri planinskih lovcih Fritz Prugger, sin pokojnega finančnega svetnika iz Železne Kaplje, znanega pevca in alpinista. Mladi poročnik, ki je bil odlikovan z železnim križcem 1. stopnje, je bil zadet od krogle, ko je neko noč reševal patrolo tridesetih mož sovražnega obroča.

Nemški mladinski vodja Artur Axmann je po svojem tridnevnem bivanju na Koroškem obiskal tudi mladinsko taborišče, kjer vzgajajo 110 mladeničev z Gorenjskega in iz Mežiške doline za bodoče mladinske voditelje. Taborišče vodi gorenjski mladinski vodja Rauter. 50 šotorov je postavljenih ob Osojskem jezeru. Mladeniče vzgajajo voditelji Hitlerjeve mladeži s Koroškega in Solnograškega. Vodja Armann je pohvalil pionirsko delo Hitlerjeve mladine na Koroškem.

Poštni blagovni in denarni promet med Gorenjskim, Koroškim in Spodnje Štajerskim bo uveden s 1. avgustom po nemških predpisih o razpošiljanju in taksah. Prav tako bo s 1. avgustom uveden po nemških predpisih blagovni in denarni poštni promet med temi pokrajinami in vso ostalo Nemčijo, vštevši Alzacijo, Lotarinško, Luksemburg in Protektorat.

Iz Hrvatske

Dva državna praznika. Poslej bosta na Hrvatskem dva državna praznika: 10. april v spomin na dan ustanovitve države in 20. junij v spomin na dogodek leta 1928., ko je bil na kmetskega voditelja Stjepana Radića izvršen atentat. V načrtu je bilo tudi, da se za državni praznik proglasi 13. junij, godovni dan znanega voditelja in borca dr. Anteja Starčevića, pa je bila ta misel opuščena.

Hrvatska — članica mednarodne poštne zveze. Švicarsko zunanje ministrstvo je obvestilo zagrebško vlado, da je Hrvatska dne 7. aprila 1942 postala članica mednarodne poštne zveze. Švicarsko zunanje ministrstvo je o tem obvestilo tudi vlade vseh drugih držav, ki so članice zveze.

Nemška kmetijska šola pri Osijeku. Nemška narodnostna skupina je v bližini Osijeka kupila veliko posestvo, na katerem bo ustanovljena nemška kmetijska šola. Šola bo obsegala dva letnika in bo nemškemu kmetijskemu naraščaju na Hrvatskem nudila priliko strokovne in svetovnonazorne izobrazbe.

Reorganizacija ustaške milice. Z najnovejšim zakonskim odlokom je ustaška milica postala sestavni del hrvatske vojske. Njena naloga je, do konca nadaljevati ustaško borbo, sodelovati v obrambi neodvisnosti hrvatske države in jamčiti varnost hrvatskega naroda. K ustaški milici spadajo aktivni oddelki, oddelki Poglavnikove telesne straže, prometni nadzorni oddelki, orožništvo, policija, organi nadzorne službe, ustaške šole ter disciplinsko in kazensko sodišče. Razen tega ji pripadajo tudi bojni oddelki nemške narodnostne skupine, za katere veljajo določila zakona z dne 31. julija lanskega leta. Vrhovni poveljnik milice je Poglavnik, ki izvršuje svojo poveljniško oblast po komandantih. Oddelki milice smejo nositi prapore, ki jih določi Poglavnik.

Iz Srbije

Obnovitev domačega tkalstva. Da se olajša oskrba s tkaninami, se je zadnje mesece v Srbiji spet začela uvajati navada, da kmečke žene tko po domovih. Izdelovanje domačega sukna in platna je zavzelo razveseljivo velik obseg.

Otvoritev novega pravoslavnega semenišča. V Beogradu je bilo otvorjeno novo pravoslavno semenišče, katerega naloga bo, izšolati potrebno število mladih bogoslovcev za vse pokrajine Srbije.

Regulacijski načrt mesta Beograda. Mestna občina je pripravila regulacijski načrt, ki določa med drugim ustanovitev nekaterih večjih trgov in pa razširitev mnogih ozkih ulic v središču mesta.

Nova ureditev policijske ure. Vojno poveljstvo in mestno poveljstvo v Beogradu objavljata, da morajo biti do nadaljnjega vsi lokali na področju policijske uprave v Beogradu, okrožja Beograd-okolica in okrožja Požarevac do 31. avgusta vsi gostinski obrati zaprti od 22. do 5. Gostje, ki nimajo posebnega dovoljenja za gibanje ponoči, se smejo zadrževati v gostinskih obratih samo do 21.

Usnje in kože je treba prijaviti. Srbska centrala za usnje objavlja, da morajo vsi lastniki, ki premorejo več kakor 5 kg usnja ali surovih kož, zalogo prijaviti.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Voltaire se je z nekim članom državnega sveta, precej omejenim napetežem, močno spoprijel. Državni svetnik je vztrajal trdovratno pri svojem, Voltaire pa mu je ugovarjal.

»Glavo dam,« je trdil oni, »če ni, kakor sem dejal«.

»Jo hvaležno sprejmem,« je odgovoril Voltaire, »saj majhni darovi ne kale prijateljstva.«

•

»Že zopet potrebuješ novega klobuka!« se je pritoževal mož. »Tako ne gre dalje. Rad bi samo vedel, kaj bi storila, če bi jaz nenadno umrl.«

»V tem primeru bi morala imeti pač nov črn klobuk,« je odgovorila žena.

Najstarejši nemški zvon

Podeželska cerkvica v Gilchingu pri Monakovem uživa sloves, da ima najstarejši zvon v Nemčiji. Latinski napis, ki mu teče okrog roba, pripoveduje, da ga je ulil Arnold. Ker se to ime zelo pogostokrat navaja v starih bavarskih samostanskih zapiskih iz dobe okrog leta 1176., se lahko sklepa, da je bil tudi zvon v Gilchingu takrat ulit. Preprosta njegova oblika — podoben je štoku sladkorja — potrjuje domnevo o častitljivi starosti. Visok je komaj 50 cm, širok 35, debel povprečno 2 cm in tehta 100 kg. Skozi stoletja je s svojim veselim in žalostnim glasom spremljal zgode in nezgode svojih župljanov, in čeprav so požari in vojni pohodi cerkvico večkrat razrušili, so se domačini zmerom potrudili, da ga o pravem času spravijo na varno. Enkrat samkrat so ropajoči vojaki, ki so se z ognjem in mečem navalili na vas, tudi zvon kot plen vzeli s seboj. Kakor pripoveduje legenda, ga je po tistem odkril neki bik, ki se je pasel v okolici ter je malo predaleč zašel v goščo. Ko so pastirji prihiteli za njim, so ga našli zraven uropanega zvona. Spet so ga spravili v domači zvonik in spet je stoletja oznanjal vesele in žalostne dogodke v župniji. Leta 1913. pa je, rahel, kakor je bil, počil in potem je do leta 1928. počival. Takrat ga je dal bavarski urad za ohranitev starin obnoviti in zdaj ta zvon, ki se je oglašal že za Friderika Rdečebradca, že osmo stoletje oznanja božjo slavo in čast.

Drobne zanimivosti

Smrt danskega pionirja radiofonije. V Kodanju je v starosti 75 let umrl prof. Valdemar Poulsen, ki ga ves svet pozna kot enega izmed prvih pionirjev radiofonije. Pokojnik je bil častni član skoraj vseh znanstvenih akademij na svetu.

Trgovina s pijavkami. V farmakopeji vseh evropskih narodov so pijavke dolga stoletja zavzemala zelo važno mesto, v nekaterih krajih pa jih niso mogle izpodriniti niti najmodernejše zdravstvene metode. V razlobju 1910 do 1920 je Nemčija potrošila okrog 20 milijonov pijavk na leto. Še večje dohodke kakor od domačega konzuma pa je Nemčija imela od izvoza, saj so pred prvo svetovno vojno samo iz Hamburga uvažali v Rusijo vsako leto okrog 30 milijonov pijavk.

Naklonjenost za poklic se podeduje. Nemški vseučiliški profesor dr. O. Kroh se je posvetil raziskovanju specialnih teženj, ki jih mladina kaže za posamezne poklice. Že po vnemi, ki jo učenec kaže za kakšen predmet, se da sklepati na stroko, ki bi se njegovim sposobnostim najbolj prilegala. Pri 75 odstotkih učencev, ki se odločajo za življenjski poklic, se da sklepati na določeno nagnjenje in sposobnost. Na usmeritev poklicnega zanimanja vplivajo tako notranji, kakor zunanji razlogi. Med prve je treba šteti dednost, nagone, značaj, stremljenje po neodvisnosti, mero samozavesti, med druge pa okolje, sugestije, izobrazbo itd.

Roparsko taborišče pod Dunavom. Na Dunaju je neka tatinska tolpa že delj časa izvrševala najdrznejše podvige, ne da bi bilo policiji uspelo priti ji na sled. Tolpa si je uredila glavni stan v globokem podzemlju, pod Dunavom, svoje vlomilsko orodje pa je hranila v grobnicah bližnjega pokopališča, do katerega so si bili sami izgrebli podzemske hodnike. Po kanalih in podzemskih hodnikih so tatovi tudi vršili svoje roparske pohode. Prilastili so si bili ključe od raznih jaškov in vhodov v kanale. Njihov vodja je bil prav neki delavec, zaposlen pri mestni kanalizaciji, ki je z navadnim žebljem znal odpirati najvarnejše ključavnice. Pred letom dni so razbojniki izvršili drzen vlom v neko zlatarsko delavnico v najstrožjem, najprometnejšem središču mesta. Ko jim je po izvršenem dejanju začel slediti neki policist, ga je eden izmed roparjev z železnim pokrovom kanala pripri za nogo, da se ni mogel več ganiti. Tatovi so izginili brez sledu, policista pa so morali prepeljati v bolnišnico. Večkrat so se člani vlomilske tolpe v pravcati gverili spustili s policijo v boj. Zdaj je konec podzemskega kraljestva.

Inženerja si je izbral za zdravnika, ker zdravnikom ne zaupa. O zadevi poročajo s Španskega: Inženjer Josè Chasas, ki je v državni službi, se je v zvezi z nekimi javnimi deli mudil na deželi. Lepega dne ga poišče neki kmet in ga poprosi, naj pride pregledat njegovo ženo, ki boleha že nekaj časa. — Jaz nisem zdravnik, jaz sem inženjer, ga je skušal Chasas odpraviti. — Vem, je rekel kmet, ampak zdravnikom ne zaupam. Vi ste študiran človek, prišli ste iz mesta in ste v državni službi — ni šment, da ji boste lahko dali pameten nasvet. A če bi se obrnil na našega zdravnika, vam rečem, da bi moja žena brez dvoma umrla. — Inž. Chasas se je sicer še branil, a bilo je vse zaman. Nazadnje se je vdal in šel z njim. Pristopil je k postelji bolnice, in ko jo je malce izprašal, je uvidel, da ima samo nekaj sitnosti s želodcem. Naročil ji je, naj vzame čistilno sredstvo, in ko je storila tako, je na mah okrevala. Tedaj je mož prišel k inženerju in ga vprašal za račun. Inženjer je, razume se, zavrnil vsakršno plačilo. — Ko je vaški zdravnik izvedel vse to, je inženerja ovadil zaradi zlorabljenja zdravniškega poklica, toda sodnik je izrekel oprostilno sodbo.

Člani bivšega češkoslovaškega poslaništva v Stockholmu obsojeni zaradi špijonaže. Pred posebnm sodiščem v Stockholmu je bil te dni zaključen špijonažni proces, ki se je bil začel že pred nekaj meseci in je zbudil veliko pozornoskt spričo dejstva, da so bili obtoženi člani bivšega češkoslovaškega poslaništva v Stockholmu. Proces se je zaključil s proglasitvijo precej težkih obsodb. Bivši odpravnik poslov češkoslovaške republike je bil obsojen na 2 leti prisilnega dela, na manjše kazni pa so bili obsojeni trije drugi člani poslaništva, med njimi tudi vojaški ataše, konjeniški major Doležal.

Smrt nevarnega grškega razbojnika. Pri Levadii, kakšnik 100 km od Aten, so orožniki ubili nevarnega razbojnika Nikolaja Zdrussa, ki so ga dolgo zasledovali zaradi 200 roparskih napadov in 10 umorov. Ko se je začela vojna v Grčiji, je bil v zaporu, potem pa mu je uspelo pobegniti in organiziral je tolpo, ki je napadala potnike na cestah in kmete po vaseh. Ko so ga orožniki zasačili v hiši, v kateri se je skrival, se jim je skušal z orožjem v roki postaviti po robu, pa je v borbi padel.

---

za, oblikovno pa spominja n. pr. na kopačo in rovačo.

Pa se bo kdo domislil: če naj torej sprejmemo rézavko ali rezáčo, kako naj potem rečemo, kadar hočemo povedati, da moramo n. pr. jeseni »zemljo preštihati«; ali naj velimo, da je treba »zemljo zrezati«? Ne, marveč bomo Slovenci **obdelali** (včasi tudi le obrnili) zemljo **z lopato rézavko, z lopato rezáčo.** »Prelopatali« bomo pa le prst, ki je že izkopana, pesek in podobne tvarine, ki jih ni več treba rezati. Kaj vse v kmetijstvu lahko »obdelujemo«, je pa povedal M. Humek v letošnjem Sadjarju in vrtnarju.

Obdelujmo torej vrtove z rezačo, — skrbno pa obdelajmo tudi zapleveljeno njivo, kjer nam rastejo še nebogljene kali nove kmetijske slovenščine!

Iz gledališke kronike

Verdijev »Trovatore« sodi v železni repertoar naše opere, kakor vseh opernih gledališč na svetu. Najsi je še toliko igran in tako podrobno znan in popularen v svojem melodijskem bogastvu, najde vedno znova množico zavzetih in hvaležnih poslušalcev. Tako je nova vprizoritev »Trubadurja« sprejemana v menjajočih se plasteh gledališkega občinstva s tistimi čustvi, ki imajo pri nas tako rekoč že svojo tradicijo: mislim na tradicijo Verdijeve glasbe, ki uživa pri nas že dolga desetletja največji sloves.

Nova vprizoritev, zaupana priznani gledališki kulturi in estetski tankočutnosti opernega režiserja — šefa Cirila Debevca, je v režijsko-inscenacijskem prav kakor v pevskem pogledu uspelo dejanje. Najboljša pri nas mogoča zasedba vlog, režiserjeva iznajdljivost v izrabi vseh momentov, ki v okviru tradicionalne verdijevske režije povečujejo učinkovitost in kar moči brišejo okornosti Cammaranovega besedila, muzikalna dognanost, ki je zanjo poskrbel izkušeni dirigent A. Neffat, stilno ubrano sodelovanje zbora, ki ga vodi R. Simoniti, — vse to je prispevalo svoje deleže k izbrušeni in učinkoviti vprizoritvi.

Izmed vlog v tej zasedbi vzbuja posebno pozornost V. Heybalova kot Leonora. Tudi v tej pevsko zelo zahtevni vlogi kaže pevka poleg svojih že tolikokrat preizkušenih pevskih kvalitet, poleg bleska in prelivanja svojega glasu, tudi močno igralskotvorno intuicijo, s katero je ustvarila človeško toplo in v svojih doživljajskih izrazih obilno niansirano Leonoro. Kot Manrico ji stoji ob strani s silo in moško lepoto svojega glasu in svoje igre Ivan Francl, o katerem pravkar izvemo iz Debevčevega poslovilnega članka v »Gledališkem listu«, da žal zapušča Ljubljano in prehaja med sodelavce hrvatskega državnega gledališča v Zagrebu. Nadalje se v vlogi Azucene krasno uveljavlja glas ge. Golobove, ki v tej vlogi razodeva vso tajinstvenost, demonično silo in tragično bolest ciganke in jo z vzornimi pevskimi in igralskimi akcenti dviga na višino najboljših Azucen. V. Janko kot oblastni in nasilni grof Luna, A. Petrovčič (gost) kot Ferrando, M. Polajnarjeva kot zvesta Ines in M. Kristančič kot Ruiz izpopolnjujejo vsak s svojim doneskom solistične partije prenovljenega Trubadurja«.

Na vsaki predstavi doživlja ta po svoji glasbeni lepoti neizčrpana in neizčrpna opera navdušeno priznanje občinstva.

•

Igralske avdicije so v naši Drami redek pojav, čeprav je vprašanje igralskega naraščaja — kakor pri slehernemu aktivnem in življenjsko zdravem kulturnem organizmu — neugnano aktualno. Morda prav avdicije v praznem gledališču in na nepripravljenem odru, v okolju, kjer nastopa debutant izolirano in lahko kaže predvsem tehnične odlike, ne pa toplo moč doživljanja, niso najprimernejša oblika. Pred njo dajemo prednost debutantskemu nastopu v normalni predstavi, četudi ostaja katerikrat samo osamljen poizkus, ki izzveni v prazno.

Te dni je bila v Drami avdicija gdč. Tine Leon, ki je igrala vlogo Nine v »Kralju na Betajnovi«. Kandidatka za slovensko igralko je po rodu Ljubljančanka in je že l. 1941 debutirala kot strojepiska v Kozakovi »Lepi Vidi« v tedanjem mariborskem gledališču. Igralski učitelj ji je bil izprva Milan Skrbinšek, sedaj pa se uvaja v zaželeni poklic, ki je poklic in poslanstvo, pod izkušenim vodstvom režiserja in igralca Vladimirja Skrbinška, obenem pa študira solopetje pri prof. Wistinghausovi. Gdč. Tina Leon je tudi v skromnem, zelo nepopolnem okvirju odrske avdicije pokazala, da je obdarjena z očitnim predstavljalnim talentom, čigar izrazna sredstva so se ji že znatno razvila in tehnično izbrusila, čeprav potrebuje tehnika govora v afektu še več kulture, da bo govor jasnejši. Kolikor je sploh dopuščal okvir nastopa, je debutantka pokazala zelo umevanje te notranje zamotane igre, zgoščeno silo podajanja in večidel naravno, o doživljajskem procesu v njeni igri pričajoče zadržanje v posameznih psihološkoznačilnih trenutkih. Upamo, da jo bomo videli kmalu še ob kaki ugodnejši priliki, ko se bodo njena pojava, njen glas in kvalitete njene igre laže razživele. Vsekako naj bi ostala v evidenci med naraščajem za slovensko gledališče bodočih dni.

Še iz kronike zadnje nedelje

Obljuba dela dolg . . . in to velja tudi za nas, ki smo zadnjo nedeljo deloma uspešno, deloma pa tudi samo za silo prisluškovali raznim poročilom o številnih sportnih prireditvah po svetu in pri tem radi ali neradi preslišali marsikatero podrobnost, o kateri smo dejali, da jo bomo nadoknadili po zanesljivejših virih. V izpolnitvi te obljube dodajamo torej k nedeljski kroniki še naslednje podrobnosti:

MED NOGOMETAŠI

Nogometni spored pretekle nedelje ni bil baš presunljiv, toda sem in tja se je pa le še primerilo kaj, kar bi utegnilo zanimati naše čitatelje. Med drugim je vredno zabeležiti, da je mariborsko nogometno moštvo Rapida oni dan igralo povratno tekmo proti najmočnejšemu celovškemu klubu LSV, in sicer za svoječasno dobljeno igro na svojem igrišču. Mariborčani so v Celovcu dobesedno izgubili glavo in so se dali od domačinov namahati v skoraj neverjetni izmeri z 12:0 (3:0).

V Baslu so v nedeljo igrali že tretjo finalno tekmo za naslov švicarskega prvaka in tudi pri tej oba finalista Grasshoppers in Grenchen iz Curiha nista bila boljše sreče kakor v prejšnjih srečanjih. Tekma je bila silno napeta in jo je bilo treba tudi še podaljšati preko normalnih 90 minut, toda nazadnje se je tudi ta končala neodločeno z 1:1. Vodstvi obeh klubov sta se potem sporazumeli tako, da je bil naslov letošnjega prvaka priznan moštvu Grasshoppersa, in sicer na podlagi boljšega količnika golov, ki ga je dosegel v prvenstvenih tekmah.

MED ATLETI

Nemško atletsko prvenstvo v Berlinu je dalo nekaj odličnih rezultatov in smo glavne od njih prav za prav že zapisali vse. Poleg moškega dela tekmovanja je bilo tudi žensko, na katerem so bile dosežene tele najboljše znamke:

v teku na 100 m: Schulz 12.4, v teku na 200 m Biess 25.5, na 80 m z zaprekami Biess 11.9, v metu kopja Baumel 46.23, v metu diska Mauermeyer 43.60, v skoku v daljino Schulz 5.99 in v stafeti 4×100 m Sc Charlottenburg 48.8.

Med tem se v atletskih taborih mrzlično zaključujejo priprave za mednarodni atletski miting, ki bo dne 2. avgusta v Berlinu. Italijani so imeli ves ta čas svoje atlete zbrane v skupnih treningih na dveh različnih krajih, med njimi metalce in še celo vrsto drugih v Schiu. Zadnjo nedeljo so tamkaj nastopili skupno in pokazali, da niso delali zaman. Tako je metalec Taddia zalučal kladivo 52.51 m in tudi Consolini je v disku dosegel nekaj znamk preko 50 m. Prav dober je bil tudi Campagner, ki je v vseh poskusih prekoračil znamko 1.90 V stafeti na 4×100 m so najboljši štirje dosegli čas 41.9. To so samo nekatere številke o raznih pripravah za berlinski nastop. Kakor javljajo od tod, pričakujejo na tem mitingu razen domačinov in Italijanov tudi najmočnejše atlete iz Madžarske, Švedske, Holandske in Danske in bo torej berlinska atletska prireditev ena največjih letošnje sezone.

MED PLAVALCI

Najpomembnejša prireditev zadnje nedelje je bila v Hannovru, kjer so na jubilejni proslavi domačega plavalnega kluba nastopili poleg domačih »kanonov« tudi vsi najmočnejši Madžari, razen njih pa je bila tamkaj tudi ekipa za waterpolo iz Italije. Naši dosedanji podatki o tej prireditvi so bili precej nepopolni in zato jih v naslednjem objavljamo rajši še enkrat v celoti: na 100 m prosto: 1. Schröder (N) 1:01.5, 2. Elemery (M) 1:02.1. — Na 400 m prosto: 1. Tatos (M) 5:01.7, 2. Lehmann (N) 5:10.8. — Na 200 m prsno: 1. Klinge (N) 2:48.7, 2. Szigety (M) 2:50.7. — Na 100 m hrbtno: 1. Schröder 1:10.8, 2. Krebs (oba N) 1:13.1. — Na 100 m prsno: Laskowsky 1:11.6, 2. Klinge (oba N) 1:13.1. — Na 200 m prosto: 1. Tatos 2:19.4, 2. Veghazy (oba M) 2:21.8. — Stafeta 3×100 m prosto: 1. Nemčija 3:04.4, 2. Madžarska 3:05. — Stafeta (100m hrbtno, 200 prsno in 100 prosto): 1. Nemčija 5:02.9, 2. Madžarska 5:05.9. — Waterpolo: Italija-LVS Berlin 5:3, Nemčija-Italija 3:2, Budapest-Hannover 11:2.

Ker smo že pri plavalcih, bi ne bilo odveč, če navedemo še nekatere izide, ki so bili doseženi na izbirnem tekmovanju italijanskih prvakov v Milanu — v okviru velike mladinske plavalne revije. Na tem tekmovanju so bili doseženi naslednji najboljši časi: na 1500 m prosto 21:48.2 (Močan), na 400 m prosto 5:21.7 (Žižek), na 200 m prosto 2:24 (Žižek), na 200 m prsno 2:59.2 (Bertetti), v stafeti 4×200 m 10:45.6, na 100 m prosto 1:03.8 (Vittori) in na 100 m hrbtno 1:14.3 (Angeli).

* * *

Na peti kolesarski dirki, ki šteje za vojno vožnjo po Italiji in je bila zadnjo nedeljo letos že osemnajstič po Benečiji, je, kakor smo že prav zabeležili, zmagal Piero Favalli, ki je potreboval za 238 km dolgo progo 7 ur 29 minut in 30 sekund. Enak čas so izmerili še za 28 drugih vozačev, ki so skoraj istočasno privozili v cilj. V skupni oceni dosedanjih voženj se vrstni red kljub temu ni mnogo spremenil in je Leoni s 15 točkami še zmerom na prvem mestu med profesionalnimi dirkači, medtem ko si med neodvisnimi delita s 16 točkami vodilno postojanko Tocaccelli in Martini A.

V tenisu je bil v ponedeljek končan meddržavni dvoboj med Nemčijo in Italijo za damski srednjeevropski pokal. Italijanke so odlično začele in so prvi dan priborile prvi dve točki z naslednjimi izidi: Bossi-Käppel 6:2, 6:2 in Quintavalle-Thiemann 6:2, 6:8, 6:4. V nedeljo je nemški par Dietz-Hamel-Heidtmann po krasni igri porazil obe italijanski predstavnici San Donnino-Tonolli v 3 setih 6:0, 0:6, 6:2 in tako se je stanje točk spremenilo v negotovo razmerje 2:1 za Italijo. Odločilna za zmago sta bila poslednja dva singla, o katerih pa zdaj, ko to pišemo, še nimamo podrobnih podatkov

Idealen nogometni sodnik

Mnogo tinte je bilo že prelite o nogometnih sodnikih in njihovem težkem poslu na zelenem polju, toda ker je ta funkcija na nogometnem igrišču najmanj tako važna kakor delo vsakega igralca, se je italijanski sportni novinar in znani strokovnjak za nogomet Mario Zappa v svoji knjigi o nogometu precej obširno pozabaval tudi z njim. Ne glede na to, kaj občinstvo misli o sodniku, o katerem je prepričano, da žvižga in posreduje vselej takrat, kadar je najmanj na mestu, je sodniški posel za potek dobre nogometne igre največjega pomena.

Glavna naloga nogometnega sodnika, tako pravi Zappa, je, da v danem trenutku pregleda vsako fazo igre in v drobcu sekunde uveljavi pravico, ki jo ima po pravilih vsak nogometni igralec. Sodnik na zelenem polju mora imeti lastnosti, ki jih občinstvo često ceni vse premalo. Biti mora predvsem sam dober sportnik, saj mora v teku ene same igre preteči 10 do 12 km dolgo pot in spremeniti se mora tudi v sprinterja, kadar se igra nenadoma prenese z ene polovice igrišča na drugo. Razumljivo je, da mora temeljito poznati vsa nogometna pravila, biti pa mora mimo tega pripravljen tudi na razne nepričakovane odločitve. Z največjo pozornostjo mora slediti poteku igre in paziti tudi na vse one igralce, ki niso neposredno v bližini usnja. Poznati mora bistvo nogometne igre in že v naprej sprevideti vsako napačno kretnjo, posebno tedaj, kadar so igralci v večji gruči v borbi za žogo, pri vsem tem pa mora biti skrajno odločen in mora znati v vsaki situaciji uveljaviti svojo avtoriteto, bodisi med igralci ali tudi pri občinstvu, ne da bi s tem izzival burne reakcije.

Gotovo ni lahko najti človeka, ki bi imel vse te prednosti, toda v najbolj idealnem primeru ima ta čudežni človek tudi samo dvoje oči. Pravico do naslova res odličnega nogometnega sodnika ima samo oni, ki zna svoje sojenje prilogoditi tako, da mu igralci in občinstvo opraščajo tudi njegove napačne odločitve. Marsikatera vrlina, ki bi jo moral imeti, se sploh ne da naučiti, toda mnogo se da izpopolniti z vajo in skušnjo, tehnične kakovosti pa si mora pridobiti s študijem, razpravami in vežbami. Pri vsem tem pa mora sodnik paziti tudi, da ostane telesno svež in čil, ker mu sicer vse znanje ostane v glavi, telo pa ne prenese več naporov na igrišču.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 30. JULIJA 1942-XX

7.30 Poročila v slovenščini 7.45 Pisana glasba. 8 Napoved časa — poročila v italijanščini. 12.20 Duo Malgaj. 12.40 Koncert sopranistke Nade Mura 13 Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.25 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14 Poročilo v italijanščini. 14.15 Vesela glasba in pesmi vodi dirigent Petralia. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Janez Lipušček — operetna glasba. 17.45 Pisana glasba. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Simfonična glasba. 20 Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30 Vojaške pesmi. 20.45 Napevi iz italijanskih in nemških operet — orkester in zbor vodi dirigent Petralia. 21.25 Predavanje v slovenščini. 21.35 Novi orkester vodi dirigent Fragna. 22.10 Klasični orkester vodi dirigent Manno. 22.45 Poročila v italijanščini.

PETEK, 31. JULIJA 1942-XX

7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Pesmi in romanze. 8 Napoved časa — poročila v italijanščini. 12.20 Koncert pianističnega dua Bizjak-Hrašovec. 12.45 Pesmi in napevi. 13 Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M Šijanec — Pisana glasba. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Koncert vodi dirigent Alberto di Miniello. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.15 Vivaldi: 4letni časi (plošče Cetra). 17.35 Četrt ure za tvrdko Nizzardo. 17.50 Pisana glasba. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Operna glasba. 20 Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30 Vojaške pesmi. 20.45 Adamičev orkester. 21.10 Simfonični koncert vodi dirigent Molnari Predelli. V odmoru: Predavanje v slovenščini. 22.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Janez Lipušček: Operetna glasba. 22.45 Poročila v italijanščini.

Naše gledališče

D R A M A

Drama ostane zaradi snaženja od 27. julija do 10. avgusta zaprta.

•

O P E R A

Četrtek, 30.: zaprto.
Petek, 31. ob 17: Trubadur. Red sreda.
Sobota, 1. avgusta ob 17: Baletni večer. Lanskoletni abonma četrtek.
Nedelja, 3: Trubadur. Izven.

Abonente reda sreda opozarjamo, da bodo imeli **izjemoma** v petek 31. t. m. predstavo Verdijevega »Trubadurja« v sledeči zasedbi: grof Luna — Janko, Leonora — Heybalova, Azucena — Golobova, Manrico — Francl, Ferrando — Tone Petrovčič k g., Ines — Polajnarjeva, Ruiz — Kristančič, cigan — M. Gregorin. Dirigent A. Neffat, režiser C. Debevec, zborovodja R. Simoniti.

Lanske abonente reda četrtek obvešča Uprava Narodnega gledališča, da jim bo nadoknadila lani iz sporeda izpadlo predstavo »Ero z onega sveta« z **»Baletnim večerom, ki bo v soboto 1. avgusta.** Abonenti lanskega reda četrtek naj dvignejo zanesljivo v petek 31. t. m. svoje vstopnice pri dnevni operni blagajni.

Operna sezona bo trajala do vštevši 9. avgusta, nato bo opera zaradi snaženja prostorov ostala zaprta do 2. septembra.

Zaupna posvetovalnica

Matija Lipar. Zakaj so imeli stari Rimljani vsaj po tri imena, n. pr. Cajus Julius Caesar, Marcus Tullius Cicero itd. Katero je ime, priimek in kaj je tretja beseda? — Cajus je ime, Julius je priimek, Caesar pa je vzdevek, v istem vrstnem redu velja to za ime Marcus Tullius Cicero. Julius in Tullius sta rodbinska priimka, dasi se danes uporabljata kot krstni imeni. Caesar je nedvomno najodličnejša pojava starega rimskega sveta. Ako se hočete o njem podrobneje poučiti, vzemite obširno monografijo Georga Brandesa o tej znameniti osebnosti. Pisana je nemško in jo dobite v knjižnici Delavske zbornice. Etimološko je beseda Caesar afriškega izvora. Neki praded Cezarjev je baje pripeljal v Rim prvega slona. Grška beseda elefant Rimljanom še ni bila znana, zato je Caesarjev prednik imenoval žival, kakor so ji menda rekli v Numidiji. Someščani so mu zato vzdeli naziv Caesar, t. j. slon. Etimologija — za nje točnost ne jamčim.

Zemljepis. Kako naj pišemo: Carigrad ali Stambul? — Mesto ob Bosporu se imenuje v našem jeziku s starim imenom Carigrad, dasi mu Turki pravijo Istambul. Naziv Carigrad je stvoril narod, kakor je stvoril ime za Rim ali Dunaj, ki imata drugačna uradna naziva. Kar se tiče etimološkega izvora besede Istambul, je ta pokvarjena iz grščine »eis ten polin«. To pomeni enostavno »v mesto«. Kakor je splošno znano, okoličani nikjer ne pravijo »grem v Ljubljano, v Rim, v Zagreb«, marveč enostavno »grem v mesto«. Turške sile so med obleganjem Carigrada od okoličanov slišale samo izraz »eis ten polin«. Ker pa je bilo mesto naselbina Dorcev in se v dorskem narečju izgovarja »is tan polin«, so Turki to prikrojili svoji izreki in stvorili izraz Istambul. Prva dorska naselbina se je imenovala Zancle, nato Vyzantion ali Byzantion, od cesarja Konstantina dalje pa se je prestolnica vzhodnorimskega cesarstva imenovala Konstantinupolis — Konstantinovo mesto. Kot sedež cesarjev so mu Slovani vzdeli ime Carigrad.

»Postolka«. Kar Vi vprašujete, spada v tako obširno polje tehnike o letalih, da ni mogoče niti približno ustreči Vaši želji. Za vsako podrobnost bi bilo treba obširnih razprav z risbami in računi. Ker bivate v Ljubljani, si morda lahko nabavite strokovno slovstvo, lahko pa se obrnete tudi na tukajšnjo tehniko po pojasnila. Znano nam je, da imajo tam odlične strokovnjake v tem pogledu.

Astra. Naslov: B. K., Ljubljana VII., Srbska ul. 10.

V VLAKU

— Ali si videl, kako te je pogledal ta predrzni spremevodnik? Kakor da nisi plačal voznega listka.

— Da, ali si pa opazil, kako sem ga pogledal jaz? Kakor da sem kupil vozni listek.

PO NEVIHTI DEŽ

K Diogenu je prišel nekoč znanec in med pogovorom z njim je slučajno omenil prepir v svoji hiši.

— Žena je začela prepir, potem me je pa še polila z vodo.

Filozof je pa brž pripomnil:

— Naravno, nevihti sledi vedno dež.

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Služkinjo
ki zna kuhati sprejmem. Plača in hrana dobra. Nastop takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9977-1

Kuharico
za vsa domača dela, pridno, pošteno, iščem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9985-1

Pošteno dekle
pridno, vajeno kuhe in drugih hišnih opravil, iščem k trem osebam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobra izpričevala«. 9988-1

Mladega delavca
lahko študent, od 16 let dalje, sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9981-1

Služkinjo
mlajšo, boljšo, ki zna kuhati, sprejmem k dvema osebama. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10001-1

Službe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Učiteljica
otr. vrtca, mlada, išče mesta k otrokom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pomagam tudi v gospodinjstvu«. 9972-2

Inteligentka
pride na dom poučevat par ur dnevno klavir, nemščino ali kot družabnica k otrokom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vestna 15«. 9989-2

Kot pomoč
v trgovini in gospodinjstvu iščem primerne zaposlitve. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »144«. 9983-2

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Ročni voziček
z lestvicami, popolnoma nov, pripraven za razvažanje blaga ali povrtnine, po ugodni ceni naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10004-6

Sedaj sejemo:
Rdečo deteljo, repno seme, zimsko redkev, beli lukec, motovilec, endivijo, mačehe, levkoje, cinerarije, ciklame, primule, marjetice in nageljčke. — Sever & Komp., Ljubljana. 9800-6

Stenice
uničuje »Pulecim«. Ing. Prezelj, Ljubljana, Wolfova 3, uradne ure: od 8. do 12. 9978-6

Parkete
hrastove in bukove, dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13. 114-6

Perutnino
zajedajo uši. Uničuje jih Ing. Prezljev »Perutnin«. Ljubljana, Wolfova 3, uradne ure: 8.—12. 9979-6

Pisalni stroj
zelo dobro ohranjen, brezhiben, lepe črke za slovensko in ital. pisavo, ugodno prodam. Rudolf ZORE, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 10002-6

Kupim

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Kupim in prodajam
umetniške predmete, slike itd. »Umetnost«, Kolodvorska 30. 9144-7

Kupim
dobro ohranjen kavč. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kavč«. 9990-7

Kolesa

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Nov tricikelj za Lir 850.—
in 1 malo rabljen za Lir 700.— naprodaj. — »Merkur«, Miklošičeva c. 20. 9997-11

Pohištvo

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Samska soba
moderna, skoro nova (10 komadov), naprodaj za Lir 3800.—. Ogled pri Delavnici za tricikle, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 9998-12

Oblačila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Zimsko suknjo
dobro ohranjeno, za velikega gospoda, ugodno prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Suknja«. 9987-13

Stanovanje odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodam
kompletno opremo za enosobno stanovanje iz trdega lesa, obenem tudi stanovanje. Ogled od 15. do 16. ure. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »10.000«. 9971-21

Stanovanja išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Enosob. stanovanje
ali garsonjero iščem. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Uradnica«. 9974-21a

Zamenjam
dvosobno stanovanje na Taboru, z večjim tri- do štirisobnim v bližini Tabora, Komenskega ul., Ilirske ulice. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9991-21a

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Sobo
s strogo posebnim vhodom, parketi, poceni oddam. Domobranska cesta 23-I., levo. 9975-23

Komfortno sobo
s souporabo kopalnice, v središču mesta, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9973-23

Solidnemu gospodu
oddam sobo s 1. avgustom. Cesta 29. oktobra 20-I. 9982-23

Sostanovalca
sprejmem v lepo opremljeno sobo, z elektriko, za 60 lir mesečno. Vhod s stopnišča. Malgajeva ul. 15, pritl., levo, poleg gor. kolodvora. 9986-23

Opremljeno sobo
oddam. Rožna ul. 15. 9984-23

Lepo in zračno
sobico oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10000-23

Opremljeno sobo
z dvema posteljama oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9996-23

Sobo
s posebnim vhodom, z eno ali dvema posteljama, takoj oddam. Stari trg 3-I., levo. 9995-23

Lepo opremljeno
sobo s posebnim vhodom oddam takoj stalni osebi. Prule, Prijateljeva ulica 5. 9994-23

Sobo
oddam dvema gospodičnama v sredini mesta. Čevljarska ulica 2-III. (zraven Jurčičevega trga). 9992-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dva oficirja
iščeta lepo opremljeno sobo s kopalnico in predsobo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »V centru«. 9999-23a

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Legitimacijo
na ime Draga Megušar sem izgubila od Grabna do Streliške ul. Najditelja naprošam, da jo odda proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 9976-28

Damsko ročno urico
znamke Mery, v torek popoldne najbrž na Kodeljevem, izgubila. Sem revna, ob vse, lepo prosim poštenega najditelja, da mi jo vrne proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 9993-28

IL PRIMO CHE PASSA PENSA...

PRVI MIMOIDOČI MISLI...

che anche per te, il miglior affare è quello di rischiare 12.- Lire per vincere qualche milione. Compera un biglietto oggi stesso.

da je tudi za tebe najboljši posel tvegati 12.- lir, da dobiš kak milijon. Še danes si kupi srečko.

LOTTERIA DI MERANO

REGALA MILIONI a chi acquista un biglietto per L 12.-

DARUJE MILIJONE onemu, ki si nabavi srečko za L 12.-

37

NIVA IN MIKI

»Ne, nisi peklenšček!« je rekla z mehkim, drhtečim glasom. »Oh, moj Soketao, molila sem in molila, pa si prišel! Da, vsak večer sem kleče prosila sveto Devico, naj se usmili moje deklice in stori, da ji kmalu obsije glavico solnce lepših dni. Pa si prišel! Bog dobrote ne pošilja peklenščkov v odgovor na molitev. Ne, nikoli ne!«

Miki ji je naslonil okrvavljeno in izmučeno glavo v dlani, kakor bi mu bil veliki Duh podelil moč razumevanja.

Durant je z roba gozda opazoval ta prizor. Videl je bil, kako je padel skozi vrata žarek svetlobe in kako je Naneta prišla h kletki. Njegove oči se niso odtrgale od nje, dokler ni spet izginila v kočo. S hudobno namrdnjenim obrazom se je vrnil k ognju in jel dokončavati svoj »hvagun«, zanko, ki jo je pričvrstil na dolg kol. S to zanko si je hotel zvijačno prihraniti dvanajst lepih lisičjih kož, in ko je sedel pri ognju, se je še in še zmrdoval in režal, misleč na to, kako lahko je ukaniti žensko. Naneta je bila tako neumna, da je odbila njegove kože, in Jacques . . . ta je bil mrtev. Njemu se je smehljala sreča. Na to zverino, kakor je imenoval divjega psa, je mogel v veliki borbi mirne duše tvegati vse svoje bogastvo, prepričan, da bo zmaga njegova.

Preden se je približal kletki, je počakal, da je luč v koči ugasnila.

Miki je slišal njegovo bližanje in ga je opazil že od daleč, kajti mesečina je bila svetla kakor beli dan.

Durant je dokaj dobro poznal pasje navade. Znal je ravnati s psi razumno, namesto da bi rabil gorjačo in korobač kakor Le Beau. Pogumno je krenil naravnost proti kletki in kakor po naključju spustil konce svoje preklje med kole. Z rokami naslonjenimi na kletko je jel govoriti s svojim običajnim glasom, kakor da se prav nič ne boji.

Miki ga je nekaj časa napeto opazoval, nato pa znova obrnil oči proti ugaslemu oknu. Durant je spretno porabil to raztresenost in prav polagoma iztegnil kol naprej, tako da je visela strašna zanka baš Mikiju nad glavo. Bil je izkušen mojster v ravnanju s »hvagunom« in že nekaterega lisjaka, volka in medveda je bil z njim ujel. Miki v svoji premrlosti je komaj čutil, ko mu je zdrknila zanka za vrat. Še videl ni moža, kako se je vzpel in se z nogami uprl v znožje ograde. Tedajci pa se je Durant z vso silo vrgel nazaj, in Mikiju se je zazdelo, kakor bi se mu stisnile okrog vratu velikanske jeklene klešče. Sapa mu je takoj pošla, in v svojem besnem naporu, da bi se osvobodil, ni mogel spraviti niti glasu iz sebe. Počasi ga je mož privlekel do kolov; nato je, še vedno se upirajoč z nogami, z vso svojo težo tolikanj silovito pritisnil in Mikija tako udušil, da je kakor mrtev cepnil na tla, ko je Durant nazadnje izpustil »hvagun«. Zdaj mu je urno nataknil nagobčnik na zaprte čeljusti. Pazeč, da so ostala vrata kletke odprta, se je z Mikijem v naročju vrnil k sanem.

Prepričan je bil, da ne bo Naneta nikoli zvedela resnice. Mislila bo, da je zverina pobegnila v gozd.

Njegov namen ni bil, da bi Mikija s tepenjem zasužnjil. To se je bilo že Le Beauju preslabo obneslo, da bi bil Durant, ki je bil mnogo spretnejši od mrtvega, maral delati isto napako. Vkljub svojemu robatemu in neusmiljenemu vedenju je dobro poznal nekatere pojave živalske duševnosti. Psiholog ni bil, toda surovost ga še ni bila storila povsem slepega. Zato tudi ni trdno privezal Mikija na sani, kakor bi ga bil Le Beau, temveč je pustil svojemu ujetniku trohico udobnosti in ga pokril s toplo odejo, preden je krenil spet na pot. Iz previdnosti se je samo prepričal, da ni nagobčnik nikjer poškodovan in da je konec verige, ki jo je imel Miki okrog vratu, dobro pričvrščen k sanem.

Po vseh teh ukrepih se je Durant odpravil na pot proti Fort O'Godu, in ko bi ga bil mogel Jacques Le Beau ta mah videti, bi bil zlahka uganil vzrok njegove razigranosti. Durant je bil najprej kockar in šele potem lovec. Nastavljal je pasti samo zato, da si je prislužil sredstva za igranje, in vsaj šestkrat že mu je bila vrgla vsakoletna pasja borba na postaji čeden denar. Samo letos si ni bil povsem v svesti zmage. Bal se pa ni Jacquesa Le Beauja in njegovega Nete, temveč mešanca, izgnanca ob jezeru Red Belly. Ime mu je bilo Grouse Piet, in pes, ki ga je hotel postaviti v boj, je bil na pol volk. Da dobi Mikija, je bil rade volje ponudil dve koži križane lisice in deset lisičjih kož, to je, vrednost petih psov za enega psa-divjaka. Zdaj, ko ga je imel zastonj in se je bila Naneta obrisala za dvanajst kož, se je čutil srečnega: imel je prvovrstnega tekmeca, da ga postavi proti Grouse-Pietovemu volčjaku, in je mogel mirno tvegati ves svoj denar in ves svoj kredit.

Ko se je Miki zavedel, je Durant, ki je v skrbeh čakal tega trenutka, ustavil svoje pse. Sklonil se je nad sanmi in mu jel prigovarjati, ne surovo kakor Le Beau, temveč s prijaznim glasom, in z orokavičeno desnico trepljati ujetnika po glavi. To je bilo za Mikija nekaj novega. Dobro je vedel, da ta roka ni Nanetina; po drugi strani pa je bila toplota gnezda, ki mu ga je bil Durant pripravil s tem, da ga je pregrnil najprej z odejo in povrhu te še z medvedjo kožo, nenavadna in dobrodejna. Prej je bil ves premrl in prezebel, zdaj mu je bilo udobno in gorko. Zato se ni ganil, in Durant si je čestital na svoji spretnosti. Tisto noč ni napravil dolge poti. Pet ali šest milj od Nanetine koče se je ustavil; zakuril je ogenj, skuhal kavo in spekel kos mesa na lesenem ražnju, ki ga je ves čas obračal, tako da je bil zrak vse na okoli poln slastnega vonja. Svoja dva vozna psa je bil privezal petdeset korakov daleč, sani pa je pustil pri ognju; tako je lahko opazoval učinek duha po pečenki na Mikija. Od svojih otroških časov v Challonerjevi družbi ni bil Miki več imel v nosnicah te rajske, brezprimerne dišave. Durant je nazadnje videl, kako si je jel oblizovati ustnice in premikati čeljusti. Počakal je še dobršne četrt ure, nato je ponudil polovico pečenke Mikiju, ki jo je lakomno požrl.

Da, da, Henri Durant je bil spreten človek!

Urejuje Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.